

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbødelseskrift

til

den offentlige Examen

i

Kolding lærde Skole

i August 1848.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Ørsted, Bog- og Bødtrykker.

Indbydelseskrist

til

Den offentlige Examen

i

Kolding lærde Skole

den 31te Juli — 5te August 1848.

-
- I. Kosmogonie og Theogonie samt Mythen om Apollon og Artemis.
Prøve af en Lærebog i græsk og romersk Mythologie. Af Adjunct
S. Schmith.
  - II. Skolefesteretninger. Af Skolens Rector, Prof. Mag. Ingerslev.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Oviist, Bog- og Modetrykker,

Badstuestræde Nr. 124.

1.

Kosmogonie og Theogonie

samt Mythen om

Apollon og Artemis.

Prove af en

Lærebog i græsk og romersk Mythologie

af

H. Schmith,

Adjunct ved den lærde Skole i Kolding.

Da de Lærebøger i den græske og romerske Mythologie, som ere brugte eller for Tiden bruges ved den lærde Skoleunderviisning, hverken med Hensyn til Stoffet eller dets Anordning og Behandling kunne ansees for ret tilfredsstillende, har jeg haabet nogenlunde at kunne afhjælpe dette Savn ved at udarbejde en saadan Lærebog, der tilligemed det nødvendige Stof skulde give baade Disciple og Lærere den hele Masse af Grækernes og Romernes mythiske Sagn og Fortællinger i en klarere og anskueligere Form, end det hidindtil har været Tilfældet. — Efter Indledningen og nærværende Kosmogonie og Theogonie vil den i 5 Afsnit afhandle: i første: De 12 store olympiske Guder; i andet: De underordnede Guder eller Guderne af lavere Rang; i tredje: Heroerne; i fjerde: Menneskets Skabelse; i femte: Pluton og Underverdenen. — Jeg meddeler her som Prove, foruden Kosmogonie og Theogonie: Mythen om Apollon og Artemis; disse tvende ville i det Væsentlige afgive Maalestøtten for Behandlingen af hver enkelt Guds Mythe, medens jeg dog ved Siden heraf maa gjøre opmærksom paa, at Apollo-Mythen paa Grund af denne Guds mangesidige Charakter har krævet et ulige større Omfang, end de øvrige.

Kosmogonie og Theogonie.

(Titanomachie og Gigantomachie.)

Først var Chaos*), egentlig det tomme, grændseløse Rum, som i sig kan fatte Alt, den raac, forvirrede, blandede Maaſe, hvoraf Universet efterhaanden fremgik, ikke pludselig paa een gang, som et skjønt og velordnet Hele; denne Forestilling om en umiddelbar Skabelse laa udenfor det græſte Folks Sphære; men middelbart gjennem en Række af Fødsler og Omvæltninger, idelig Frem- og Tilbagegang, under en stadig gjærende Kamp blev Verden og Guderne til (Kosmogonie og Theogonie, Theokosmogonie). Efter Chaos blev Gaia (Gæa, Jorden), Materien, hvoraf Alt er fremstaaet, og Eros**) (Kjærligheden), den skjønneste af alle Guder; denne ældste Minor betegner Begrebet af den altvækkende og befrugtende Kjærlighed, det Væsen, der adskilte det Stridende og forenede det Beslægtede. — Af Chaos fremstode Erebos (Morket) og den sorte Myr (Matten), og Børn af disse vare Nitheer (den klare, øvre Luft) og Hæmera (Dagen); det Dybe og Mørke er Moder til det Hvide og Lyfende, ligesom paa den anden Side Matten opfores som Moder til det Skumle og Frygtelige; som dens Afkom nævnes saaledes Moros (Mvira, Skjæbnen), Thanatos (Doden), Moirerne (Barcerne, Skjæbnegudinder), Nemesis (Hævnens og Retfærdighedens Gudinde). Fremdeles føder Gæa alene den altomhvælvende, stjernede Uranos (Himlen), Bjergene og Pontos (Havet, nærmest tænkt som Middelhavet); efter disse Fødsler formæler Gæa sig med Uranos og fødte Titanerne: Okeanos, Koios, Krios, Hyperion, Japetos og Kronos, den yngste og frygteligste af hendes Børn, og Titaninderne: Theia, Rhea,

*) Χάω, Χαίω.

**) af εἶπερ, nectere.

Themis, Mnemosyne, Phoebé og Lethys, derpaa Kykloperne, kæmpeformige Væsener med eet Øie midt i Panden, saa stort som et Skjold, opkaldte efter Jorden og Lynild: Bronzes, Steropes og Arges. Disse Kykloper vare den gamle Jabelverdens Bygmestere (de kyklopiske Mure) og Arbeidere i Ertis; de forekomme derfor i senere Digtninger som Vulcans Smedesvende og maae bestemt adskilles fra de Kykloper, vi træffe paa hos Homer, et raat og vildt Hyrdefolk paa Den Sicilien, blandt hvilke Kjempekykloper Polyphem*). Sidst fødte Gæa de hundredearmede Kjemper, Centimanerne (Ἑκατόγχερες): Kottos, Briareus og Gyges**). Saalænge Uranos herskede, vakkede Dannelserne mellem Undertrykkelse og Opror; endnu gjærede Alt; dette betegnedes saaledes, at Uranos indesluttede sin Afkom i Gæas Indre; det Avlede sank tilbage i Moderens, dets Udspring, Skjod. Jorden sukker over sine Børns Skjæbne og opfordrer dem til Hævn; alle de øvrige frygtede, kun den yngste, Kronos, er villig til at opfylde sin Moders Ønske og hævne sin Faders Skændselsdaad; han modtager af hende en Segel eller Lee***), hvorved han berøver Uranos hans Manddom i det Øieblik denne omfarner Jorden. Det første Skridt var gjort til en Udjævning og Ordnen af Chaos, men den regelmæssige Tingenes Orden og Universets Harmonie indtræder først med Zeus. Af Uranos's Bloddraaber, som Jorden optog, fremstode i Tidens Løb Erinnyerne eller Furierne, Giganterne og de

*) Sine først omtalte Kykloper hørte tilligemed de idæiske Daktyls, Kureterne, Korybanterne, Kabirerne, Sintierne, Telchinerne til den ældste velagtske Kultus; de bibragte denne raæ Nation den første Kultur og Kunsten at bearbejde Metaller.

***) De videre Fremavlinger fra Titanerne og Titaninderne, Pontos og Gæa ville blive fremstillede paa en særegen Stamtable.

***) ἄπειρα.

meliske Nympher*); af hans Sæd, der faldt i Havet fremstiger Aphrodite, Kjærlighedens Gudinde. Ved Siden af det Frygtelige og Skrækkelige fremstaaer det Blide og Elskværdige; Tingenes modsatte Yderligheder vise sig strax fra Begyndelsen.

Kronos (Saturnus)

fik nu Herredømmet; han ægter sin Søster Rhea, med hvem han havde tre Døttre: Hestia, Demeter, Hera, og tre Sønner: Aides, Poseidon og Zeus. Regjeringen deelte han med sine Brødre, Titanerne, over hvilke han dog herskede. Forstyrrelse og Forvirring vedbliver endnu; de blivende Skikkelser faae først Overhaand, da Kronos var styrtet. Denne Tingenes endnu gjærende Tilstand betegnes ved Sagnet, at Kronos opslugte sine egne Børn strax efter Fødslens**). Der var nemlig spaaet ham af hans Moder, Jorden, at en af hans Sønner skulde berøve ham Herredømmet. Da Rhea, hans Søster og Kone, skulde føde Zeus, flygtede hun for at redde Barnet efter sine Forældres Raad til Kreta, der blev Fødestedet for den største af de olympiske Guder; ved List frelst hun Zeusbarnet fra Faderens Grumhed, idet hun i dets Sted rakte Kronos en Steen, omviklet af Svøb. Oprøret paa Kreta bekjæmpede Zeus siden aabenbart sin Fader, hvem han tvang til igjen at give de slugte Børn fra sig, samt Titanerne, der, som den ældre Gude-slægt, vare Kronos's naturlige Allierede mod de nye Guder; han havde i Forveien befriet de hundredearmede Kjemper og Kykloperne, af hvilke

*) Maaſkee Billeder paa Planternes og Dyrenes Bæret og Udbilling, overhovedet Personificationer paa Frugtbarhed; mere specielt Nympher for Aketræerne, med Antydninger om de kommende Krige; μέλα, Af, betyder ogsaa Krigslandsfen.

***) Maaſkee en billedlig Fremstilling af den Alt førtærende Tid (Χρόνος); Andre udsæde Navnet af χρόνω, fuldende (Κρόνος).

sidste han fik Torden og Lynild, og hvilke, tilligemed hine, Kronos, ligesom Uranos, holdt indesluttede i Tartarus. — Titanerne med Kronos i Spidsen stode paa Bjerget Othrys i Thessalien, paa den anden Side Kroniderne med Zeus i Spidsen paa Olympus; Kampen havde varet i ti Aar, da Zeus udbad sig de hundredearmede Kjemperes Hjælp til Gjengjæld for Befrielsen af deres Fængsel. Disse slyngede ved hvert Kast trehundrede Klippestykker paa Titanerne, der styrtede omkuld og bleve nedkastede i Tartarus*). Kronos's gamle Nige deelte nu hans tre Sønner imellem sig saaledes, at Zeus fik Himlen, Poseiden Havet og Aides Underverdenen; Jorden og Olympen blev fælles for dem alle tre**). Dog endnu ikke er Olympieren Zeus i ufersthyret Besiddelse af Herredømmet; endnu en farlig Kamp have Kroniderne at bestaae først med de himmelformende Giganter, og sidst med Uhyret Typhoeus. Giganterne, som Jorden fødte, befrugtet af Uranos's Bloddraaber, med truende Pande og Dragefodder, vilde hævne Titanernes Nederlag og frarive Zeus Himmelen; ogsaa disse nedstyrtes i Tartarus; det Naae og Uformelige fortrænges og besejres af den i Mennefteskikkelse indhyllede Guddomskraft. Den sidste og farligste Modstander af Zeusdynastiet var tilbage, Typhoeus (Typhon, Typhaon), en Son af Tartarus og Gara, hvilken sidste, forbittret over sine Verns Fængenskab, fødte dette Uhyre med hundrede Dragehoveder og gnistrende Dine; Zeus sejrede og nedstyrtede Typhoeus i Tartarus. Nu først var Kronidernes Herre-

*) Hos Apollodor ere Centimanerne ikke blandt Zeus's Medstridere; de sattes kun til at bevogte Indgangen til Tartarus. Man har med megen Sandsynlighed forklaret Titanomachien om voldsomme Naturrevolutioner, det Naae og Regellose i Modsætning til og Strid med den regelrette, ordnede og dannede Natur. Sammenlign i den nordiske Mythologie Kampen mellem Aser og Jætter.

***) sef. Jf. XV. 193. "γάτα δ' ἐτι ἔτι ἐννὴ πάντων καὶ μακρὸς" Ὀλυμπος."

domme befæstet, en fuldstændig Orden og Harmonie indført blandt Guder og Mennesker. Titanernes Rige var ophørt; de gamle Guder, skjendt endnu stedse ærbørdige, træde tilbage og give Plads for de nye; Okeanos maa vige for Poseidon, som Apollo nu indtager Titanen Helios's Plads. Dethroniseret af Zeus har Kronos ikke mere nogen Deel i Verdensstyrelsen; vel undgik han de øvrige Titaners Skjæbne at blive nedstyrtet i Tartarus, men maatte desuagtet flygte, efter Saguet til Hesperien, paa hvis Kyst han skjulte sig*); her blev han velvillig optagen af Latium's Konge Janus, med hvem han deelte Herredømmet og regjerede sine Underfaatter i Ro og Fred i hine lykkelige Tider, der betegnes som Guldalderen, da Jorden af sig selv skjænkede Mennesket sine Gaver, da disse ei kjendte til nogen Moie, Besvær eller Tvang, men Frihed og Lighed var herskende overalt; Tider, Menneskene forgyvedes ønskede tilbage som et forsvundet Gode. Den italiiske Gud Saturnus horer paa det Noieste sammen med Janus, med hvem han ofte identificeres og fra hvem han derfor ofte umuligt kan adskilles. Romerne betragtede ham som en velgjørende Gud, der indførte Agerdyrkning og gjorde Menneskene deelagtige i alle de Goder, som udspringe af hiin Indretning. Man helligholdt i Rom til Minde om hine gyldne og lykkelige Tider under Saturnus's Regimente en aarlig Fæst i December, Saturnalia, en Friheds- og Glædesfæst, der havde det Giendommelige, at al Standforskjel var ophævet, Frihed og Lighed tilstede, idet endog Slaverne lode sig opvarte af deres Herrer.

Rhea (Dps).

Ifølge Hesiodi Theogonie var Rhea en Datter af Uranos og Gæa, og Kronos's Gemalinde og Søster; hendes For-

---

*) Derfra Navnet Latium (af latero).

ældre forudsagde hende hendes Gemals Skjæbne, samt hvorledes hun kunde redde Zeusbarnet *). I den fjerne Oldtid træder Rhea meget lidet frem, ikke selvstændig, kun i Egenskab af Kronos's Gemalinde og Zeus's Moder; allerede tidlig sammenblandedes hun med den phrygiske Cybele; der eksisterede nemlig fra den ældste Tid i den græske Religion mange Elementer af en forasiatisk, phrygisk Cultus, der sammenblandedes med, ja stundom forvirklede det ægte Helleniske, og dette saameget naturligere, jo mere larmende og glimrende den phrygiske Cultus var i Modsatning til den græske Cultus's stille Jævnhed og Simpelt. Rhea træder saaledes først atter frem fra den Tid, da hun sammenblandedes med den phrygiske Cybele, i hvilken fremmede Guddomsforskjellse Digtningen om Rhea fornygedes. I hiin Gudinde tilbad man en Alt avlende Naturkraft, den Alt befrugtende og oplivende Moder Natur selv, Forestillingen, der ved Sammensmeltningen af begge Gudinder gik over paa Rhea (*magna mater deorum, dea terræ, Idæa mater ***). Cybeles Præster hedde Kureter, Korybanter, Kybeber (i Rom Galli), der i fanatisk Raseri saarede deres egne Legemer og under vilde, larmende Skrig gjennemstreifede Bjerge og Dale med Fakler og flagrende Haar. Ligesom vi nu gjenfinde Kronos i Romernes Saturn, saaledes identificeres Rhea (Cybele) med den oprindelig italiiske Gudinde Ops, der desaarfsag stilles sammen med Saturn og gjøres til hans Gemalinde ***). Fester for hende i Rom vare Megalesia og Opalia.

*) De ældste Guder, især Gæa, vare udrustede med Spaadomsgebe, hvorfor ogsaa denne Gudinde var den ældste Besidder af det delphiske Orakel.

***) Af Bjerget Ida paa Kreta, hvor Rhea oprindelig blev dyrket.

****) Overhovedet smelte hos Romerne Gæa, Tellus, Rhea, Cybele og Ops sammen som Personificationer af den Alt frembringende Naturkraft, den moderlige Jord, og ere vanskelige at adskille.

Hvad nu Dyrkelsen og den billedlige Fremstilling af Uranos og Gæa, Kronos og Rhea angaaer, da er det meget tvivlsomt, om Grækerne nogensinde have dyrket først Uranos, dernæst Kronos og endelig Zeus; det er rimeligere, at disse Guder ikke saameget vare Gjenstande for Religionsdyrkelsen, som suarere thekosmogoniske Ideer, indklædte i Myther, der tjente til at anskueliggjøre sig Verdens gradvise Tilbliben og Fremstriden til en fuldkommen og ordnet Tingenes Tilstand, og dannede en naturlig Overgang til Zeusmythen. Begrebet Uranos (Himlen) var ikke egnet til en billedlig Fremstilling; dette Store, Udstrakte, Ubegrændsede kunde ikke fattes i en bestemt og begrændset Personlighed. Ligesom nu Uranos slet ikke forekommer i Monumenterne, saaledes fremtræder Gæa som saadan kun som Vipersen i sammensatte Afbildninger, f. Ex. hvor Promethens forestilles formende Mennesket, men ikke alene som saadan i egne Fremstillinger. Af Kronos ere der kun meget faa Afbildninger tilbage, Statuer forekomme slet ikke, og alle Monumenterne ere rimeligviis fra den romerske Periode; man forestillede sig ham som den milde Hersker paa de Saliges Dør, og dette blide Udtryk i hans Ansigt fastholdes endog i det Dieblif, da Rhea rækker ham Stenen at sluges istedetfor Zeusbarnet. Billederne af ham udtrykke viis og værdig Rolighed, dog ikke Zeus's majestatiske Hoihed; han fremstilles med nogen Overkrop saaledes, at Gevandtet, bedækkende Hoster og Been, er trukket op ad Ryggen og tilhuller Baghovedet, hvilket sidste er karakteristisk for Kronos og maaskee en Hentydning til ham som Tidens Gud; et andet Attribut er den krumme Segel (ἄσπη), med hvilken han berovede sin Fader hans Manddem*). I Fremstillingen af Rhea fatte Kunstneren sig til Formaal at give hende Udtrykket af

*) Andre see heri et Symbol paa Agerdyrkning og Frugtavl.

Moderen, Gudernes Moder, gratios og matroneagtig Bærdighed *); hvad hendes Attributer angaaer, da havde hendes Sammensmeltning med den phrygiske Cybele ogsaa en vigtig Indflydelse paa disse, idet Rhea efter Sammenblandingen forekommer med Attributer, som oprindelig ei tilhorte hende; hendes meest karakteristiske Symboler ere: Muurkronen paa Hovedet (*turrita mater*) rimeligviis en Betydning til Stæders Stiftelse og Menneskenes Civilisation, som en Følge af Agerdyrkningen; Loveparret, et Symbol paa den mægtige Naturkraft; Haandtrommen (*τύπανον*) og Bækkenet (*κύβαλον*), Symbol paa Jordkredsen (som en Skive).

Apollon

(Phoibos, Helios).

Om denne Mythes Oprindelse og Grundbetydning har der lige fra Oldtiden indtil nu hersket de meest ubestemte og modsatte Formeninger, og selv den nyere Tids mangfoldige Undersøgelser have ikke formaaet at føre til noget tilfredsstillende Resultat; vi bør her indskrænke os til den Bemærkning, at ifølge en af den nyere Tids sagkyndigste Lærde er Apollo-Mythen med temmelig megen Sandsynlighed at ulede fra Norden, hvorfra senere denne Cultus nærmest igjennem Pieria, Tempe etc. er kommen til Boeotien, Hovedsædet for denne Dyrkelse, og derafra videre **). Dog hvilken Mening om Oprindelsen man end vil antage, maae vi i denne Mythe erkjende et ægte Udtryk af Hellenismen, dens sande Afspæilning og Repræsentant, en national Cultus, der ikke bærer Præg af noget Fremmed eller andetstedsfra Kom-

*) Rhea har overhovedet megen Familielighed med sine Døtre, Hestia, Demeter og Hera, ligesom Kronos med Pluto, Poseidon og Zeus; undertiden er det kun enkelte Attributer, der gjøre Adskillelsen mulig.

***) Herodot henfører denne Mythe, som bekjendt, til Ægypten og antager Identiteten af Apollo og Horos.

mende, medens den tillige er en af den græske Oldtids rigeste og meest ophoiede Digtninger.

(Herkomst, Elskerinder og Affom). Apollo, en Søn af Zeus og Leto (Latona) og Artemis's Tvillingbroder, blev født og opdragen paa Den Delos (A. Delius), efter Homer *Il.* 4—101 i Lykien*). Zeus's retmæssige Gemalinde, Hera, forfulgte med lidenskabeligt Had og Skinsyge sin Medbeilerinde og forbed strengt Jorden nogetsteds at optage den vordende Tvillingmoder; tilsidst kom hun til Delos, der dengang endnu var en svømmende Ø, bedækket af Bolgerne, men paa Havguden Poseidons Befaling fremsteg af Havet. Alle Gudinderne, blandt hvilke Rhea, Dione, Themis, Amphitrite, med Undtagelse af Hera og Eileithyia, vare tilstede ved Fødslen; dog indfandt sig endelig denne sidste, da Iris, Hera uafvidende, nedkaldte hende. Ved hendes Komme fødte Leto paa Bjerget Kynthos**) Apollo, der af Themis næres med Nektar og Ambrosia.

Der tillægges denne Gud mange Forbindelser med dodelige Qvinder, og en talrig Affom; men skjøndt Apollo selv var Ungdommens og Skjønhedens Gud, fik dog ikke sjelden hans Kjærlighedshandler et uslykkeligt Udfald. Af det store Antal Elskerinder nævne vi her blot Leucothoe, Klytia, Daphne, Koronis og Kassandra. Leucothoe blev elsket af Apollo, men misundt af en anden af hans Elskerinder, Klytia, der forraadte hendes hemmelige Kjærlighedsforhold for hendes Fader, som desaarfsag lod sin Datter levende begrave; til Minde om den Elskedes Omhed og Skjæbne lod Apollo en Birakbusk vove op over Graven fra hendes Legeme. Nætter og Dage sidder nu Klytia uden Næring

*) Λουκυερνής fra Lykien stammende. Om Heras Forfølgelse og Delos som Fødested for Apollo og Artemis ved Homer *Intet*.

**) ὁ Κύνθος, Cynthius.

paa den nøgne Jord, med Ansigtet vendt mod Solen; for stedsse havde hun forspildt Gudens Kjærlighed; tilsidst bliver hun, fortæret af Sorg og Græmmelse, forvandlet til en Solsikke (*Heliotropium*). *Daphne* blev elsket og forfulgt af *Apollo*; da hun for Træthed og Udmattelse ikke kunde flygte længer, anraabte hun sin Fader, *Flodguden Peneios*, om Redning, og neppe var hendes Bøn endt, for hendes Lemmer stivnede; Haaret bliver til Lov og Armene til Grene og hendes Fod klæber ved den træge Rod; hun forvandles til et Laurbærtræ, og kun hendes Skjønhed forbliver. *Koronis*, en Datter af *Lapithen Phlegyas*, fødte *Apollo Asklepios*, Gud for Lægekunsten; svanger ved Gudene, indlod hun sig i Forstaaelse med *Ischys*; bekjendt hermed sender *Apollo* sin Søster *Artemis* for at dræbe *Koronis**). Barnet redder *Apollo* af *Flammerne*, da *Moderens* Ligg skal brændes, og lader det af den vise *Chiron*, en *Centaur*, opdrage i Lægekunsten og Jagten. *Kassandra*, en Datter af *Priamos* og *Hekabe*, besad tilligemed sin Broder, *Helenos*, *Spaadoms*-gave; *Apollo* lovede hende fuldkommen *Indvielse* i *Seerkunsten*, om hun vilde hengive sig til ham; hun lovede ham det, men brød sit Løfte, hvorfor *Apollo* straffede hende med, at *Jungen* for *Fremtiden* troede hendes *Spaadomme*; hun varslede alt det Onde, som *Helenas* *Nov* vilde bringe over *Trium*; men *Jungen* agtede derpaa, ja hendes egen Fader lod hende som en *Rasende* indespærre; efter *Trojas* *Fald* tilfaldt hun *Agamemnon* som *Bytte*. Med *Musen Kalliope* avlede *Apollo* den *thrakiske* *Sanger Orpheus*. Til disse *Apollo*s *Elfskovs*eventyr horer hans *Kjærlighed* til de tvende *Ynglinge*: *Gyakinthos* og *Kyprisios*. Den første var en *Son* af *Debalus*, *Fyrste* i *Lakedaimon*; *Apollo* dræbte ham imod sin *Willie* med *Discus*, eller rettere: *Boreas*, som ogsaa

*) Efter *Ov. Met.* 2. 605 dræber *Apollo* selv hende.

elskede den skønne Yngling og var skinsyg, styrede Rastefliven mod hans Hoved, der knustes. Af det udstømmende Blod fremspirede Hyacinthblomsten, og i Sparta helligholdtes aarlig til Erindring herom Festen *Yaxvδία*. Ogsaa Kyparissos var elsket af Apollo; denne Yngling eiede en Hjort, som han havde meget kjær; da han ved et uforfættigt Skud havde dræbt den, jamrede han sig i kort Tid tildøde og blev af Apollo forvandlet til et Kyprestræ, et bestandigt Sindbillede paa Sorg.

(Apollos Væsen og Begreb i Folketroen, Forhold til Guder og Mennesker). Hovedrelationerne i denne Myttere: Apollo som Bueskytte, Zeus's Prophet eller Drakelgud, Gud for Digtekunst og Musik, Læge- og Hyrdegud; endvidere stode de menneskelige Forsøelsers og Forbrydelsers Udførelse og Dom, Lustrationerne under ham.

Som Bueskydningens Gud fører Apollo Bue, Pile og Kogger; som saadan viser han sig snart som den tilintetgjørende, fordærvende, der med sine Pile paafænder Menneskene Sot, Pest og Døden som en Straf^{*)}, snart som den milde og naadige, der ved sit blide Skud redder Menneskene fra Alderdommens Moie og Trængsel^{**}). Apollo dræber Mændene, Artemis Qvinderne; derfor hedder det i Digternes Sprog, naar En uden nogen ydre synlig Beskædigelse slumrede hen, overvældet af Alderdom og Svaghed, at Apollo eller Artemis havde ved en mild Piiil sendt Døden. Denne almindelige Folketro hos Grækerne, at Mænd og Qvinder, der døde af en indvortes Sygdom, som man i hine Tider ikke var istand til at udgrunde og forklare sig, vare dræbte af Apollos og Artemis's Pile, var en naturlig Foranledning til Opfindelsen og Udførelsen af Niobe=Fablen. Stolt af

*) cfr. II. 1. 44 sqq. Od. 8. 227. 11, 317, etc.

***) Od. 15, 409. II. 24. 758 & 759.

sine syv Sønner og syv Døttre spottede Niobe, den theban-
ske Konge Amphions Gemalinde og Datter af den phrygiske
Konge Tantalus, Leto, der kun var Moder til tvende Børn;
denne tog en gruelig Hævn; Niobes syv Sønner gjennem-
boredes af Apollos usynlige Bile, hendes syv Døttre af
Dianas; af Rummer stivnede Moderen til en Steen, evig
dryppende med Taarer som Vidne om hendes Jammer *).

(Apollo som Sandfigergud, Orakelgud, Zeus's Pro-
phet.) Som saadan træder han i noie Forhold til Zeus
Moiragetes og Moirerne; han er Zeus's Tolk og Tjener,
afhængig af ham, hvis Villie og Skjæbnens evige Beslut-
ninger han tolker for de Dødelige. — Sit berømteste Orakel
havde han i Delphi, og hans Cultus her som Orakelgud
udøvede gennem alle Tider den meest afgjorte Indflydelse
paa Grækernes private og offentlige Forhold, og var, saa
at sige, de græske Stammers religiøse og politiske Central-
punct. Sagnet fortæller, at Apollo maatte kæmpe om det
delphiske Orakel med Dragen Python, der tidligere havde
besiddet det; i denne Kamp seer man med megen Sandsyn-
lighed en Strid mellem den nyere, renere Lære, der beteg-
nedes ved Apollos Cultus, og den ældre raac, ofte grusomme
Dyrkelse **). Orakelsvarene i Delphi gaves af den pythiske
Apollos Præstinde, Pythia, som siddende paa en Tresfod, der

*) Som Bueskytte forekommer Apollo hos Homer med mange Til-
navne, som: ἑκατος, ἐκάεργος, ἐκατηβόλος, ἐκηβόλος, den
Hjertnittraffende; κλυτότοξος, ἀργυρότοξος; ἀφήτωρ (Il. 9. 404) af
ἀφίημι, Slyngekasteren; χρυσάορος (ἄορ), med det gyldne Sværd
(Mogle tage det om Apollos Bue el. Githar); endvidere ἦϊος eller
ἦϊος, hvilket sidste Ord dog er af tvivlsom Oprindelse og Betydning.

**) Ὁ πύθιος, et Tilnavn til Apollo, af πύθω, πυθάνω; jeg spørger;
efter Andre af Πυθώ, det ældste Navn paa Egnen ved Phocis,
i hvilken Staden Delphi laa; atter Andre ublede det af Dragen
πύθων, eller af πύθω, raadner (den af Apollo dræbte fortaadnede
Drage).

var stillet over en Hule, berusedes og begejstredes af de fra denne opstigende Dunster, og i denne Tilstand varstede Menneskene Gudens Villie og den skjulte Fremtid; hvert fjerde Aar helligholdtes her til Ære for Guden de pythiske Skamplege. Som Spaadoms-gud har Apollo et eiendommeligt Tilnavn: *λόγιος*, paa Grund af det Tvetydige og Dunkle i Drakelsvarene. Han meddeler ogsaa de Dodelige denne Gave, f. Ex. Kalchas; blandt mangfoldige andre Steder, hvor han dyrkedes som Drakelgud, horer ogsaa Forasien, hvor han forekommer med Navnet Smintheus (Mussegud), fordi Musene mentes at besidde en vis Forudsølelse af indtrædende Ulykker og forud at antyde dem; her havde han Drakler i Didyma ved Milet, som besaddes af en Præstefamilie Branchiderne, i Klaros ved den ioniske Stad Kolo-phon, i Patara i Lykien.

(Gud for Digtekunst og Musik). Drakelsvarene bleve i Oldtiden indklædte og meddeelte i Vers, maaskee endog affungue, accompagnerede af Githarispil; da nu hos Grækerne Poesie, Sang og Githarispil overhovedet kun var een Kunst, uden at kunne adskilles eller tænkes hver for sig, fremtræder Apollo naturlig som Gud for Digtekunst og Musik; ved Gudernes Taffel spiller han paa sin Phorminx til Musernes Sang*) og underviser Sangere og Digtere. Det sædvanlige Sagn tillægger Hermes Opfindelsen af den trestrængede Lyre, hvilken han overlod Apollo til Gjengjæld for halvhundrede Dyne, han havde rovet fra denne og listigt drevet bort. Apollo forshuede dette Instrument med syv Strænge og gav det til Orpheus, der forøgede Tallet til ni, Musernes Tal. En Strid imellem Kitharodiken og Auletiken (Fløitespil-Kunsten) betegnes ved Sagnene om Apollos Bæddekampe med Marsyas og Pan. Satyren Marsyas, Personification paa det phrygiske Fløitespil, indlod sig med

*) Som Musernes Fører hedder Apollo *Μουσάρχης*.

Apollo i en musisk Bæddestrid, under den Betingelse, at Seierherren kunde handle med den Besejrede efter Behag. Muserne vare Kampdommerinder; de tilkjendte Apollo Seieren, hvilken han dog kun erholdt ved at synge til Citharen, hvilket Marsyas naturligviis ikke kunde gjøre til sit Floitespil; den Overvindnes Straf var at blive levende flaaet. Denne Bæddestrid var en hyppig Gjenstand for den bildende Kunst, og endnu findes paa Relieffer, Vaser og Statuer talrige Afbildninger af den. En lignende musisk Bæddestrid fandt Sted imellem Apollo og Pan, Opfinder af Syrinx eller Hyrdesloiten. Kampdommeren Tanalos tilkjendte den første Prisen; men den phrygiske Konge Midas, bekjendt for sin Rigdom og Daarskab, kaldte det uretfærdigt; da forvandlede Apollo hans slevne Høreredsfaber til Ufselsoren. Nogen Tid skjulte Midas dem omhyggeligt under sin Hovedbedækning, men Hemmeligheden opdagedes snart af den Tjener, der pleiede at klippe hans Haar; han turde ei fortælle det til Nogen, men sølte dog en stor Trang til at udbrede det videre; han troede da at befrie sig for den tunge Byrde ved at grave et Hul i Jorden, hvori han hvilede: Kong Midas har Ufselsoren; derpaa tildækkede han det atter og gik hjem, lettere om Hjertet; men paa Stedet opvoxte et tykt Storbuskads, og saa ofte dette bevægedes af Vinden, lød fra Rorene hine Ord: Midas har Ufselsoren. Ved sit Strængespil foiede Apollo Stenene sammen til Bygningen af Iliums Mure*).

(Apollo som Lægegud). Han sender Sygdomme, Sot og Pest blandt Menneskene, men han er her tillige den lægende, helbredende Gud, der lærer Menneskene af kjende Midlerne mod de Under, han sender; nu var det i hine raae

*) Som Gud for Strængespil og Sang hedder han Ἐυφώμυξ, κίθαρωδός.

Lider en af det delphiske Drakels Hovedforretninger at angive for den Spørgende Midlerne mod de Sygdomme, der tilskikkedes af en fortørnet Gud; saaledes fremtræder Apollo med Navnet: Lægepropheten, den Ondtasvendende, Hjælperen, den Lægende*). — Hos Homer forekomme Navnene: *Ναῖαν*, *Παιήων*, *Ναίωv*, der alle betegne det Samme, nemlig de olympiske Gunders Læge, der f. Ex. helbreder den saarede Hades og Ures; Homer betragter ham som en egen Gud, forskjellig fra Apollo, med hvem han først senere sammensmeltede. Ordet *Ναῖαν*, *Βᾶαν*, betegner ogsaa snart en Sang til Apollo for at forsone ham, snart enhver Sang til Apollo, endelig overhovedet en høitidelig Sang, især til en en Guddom, Jubelsang, Scierssang, Lovsang, Takkesang. — I Iliadens 1ste Bog v. 312 fortælles, hvorledes Achæerne for at affsone en begaaet Brode iagttog visse Renselsceremonier og bragte den fortørnede Apollo Sekatember af Tyre og Geder; hvad her et heelt Folk fortælles at gjøre, gjør ligeledes det enkelte Mennefte, der var beladt med en eller anden Skyld, for at udsone sig med sig selv, Mennefter eller Gudder; ogsaa i Criminalretspleien i Athen, navnlig Epheternes Domsstol, der domte over Mord og Dødsfaar, havde Apollo Deel, og overhovedet udgjør de menneskelige Forsøelsers Udsøning og Dom et vigtigt Led af den apolliniske Cultus.

(Hyrdegud). Apollo hører endvidere til Hyrdeguderne, som Apollo Nonios, en velgjørende Gud for Jægere og Hyrder; som saadan vogter han Kong Admetos's Hjerde i Pheræ. Foranledningen til dette Trællearbejde angives forskjelligt; det almindeligste Sagn er, at Apollo, forbitret over sin Søn Asklepios's Død, til Gjengjæld havde dræbt Kykloperne, hvorfor Zeus tvang ham til at trække hos Admetos;

*) *ιατρομάντις, ἀλεξίκακος, ἐπικούριος, ἀκέσιος.*

han vogter ogsaa Laomedons Hjerde paa Ida og nærer Gummelos's Heste.

Enkelte andre af denne Guds Foretagender, Hændelser og Forhold til Guderne ere hans Kamp med Zeus om Kreta, med Herakles om den delphiske Trefød, som denne havde rovet fra Apollo, fordi han ei havde faaet noget Drakelsvar; i Krigen mod Titaner og Giganter staaer han Zeus bi, ligeledes i Kampen mod Typhon; siden er han med i Opstanden mod Zeus, dræber Kykloperne, men maatte haardt bøde for begge Forseelser. Dog fremgaaer det af flere Steder hos Homer, at denne Digter overhovedet tænkte sig Apollo med større Besindighed og Ro, mindre Lidensskabelighed, end de andre Guder*). Som den Gud, hvem de pythiske Skamplege vare helligede, forlehner han her med Seiren**) og træder selv op i Kamp.

(Apollos Dyrkelse og plastiske Fremstilling). Vi have ovenfor erindret om, at denne Mythe var det ægte Udtryk af Hellenismen; den afspejlede og repræsenterede Grækernes hele aandelige Liv og Udvikling mere, end nogen anden, hvoraf ligesom fulgte, at Apollo blev ligesom hellensk Nationalgud, og at hans Cultus fandtes overalt, hvor der boede Grækere, i Grækenland selv, som i de græske Colonier. — I Thoraßen vare ham mange Steder helligede, f. Ex. Troja; han var Dorernes Nationalgud og hed som saadan Ἀπόλλων τριόπιος; havde Drakler i Klaros, Patara (A. Patareus) og flere Steder. I Grækenland selv var Delphi Hovedsædet for hans Dyrkelse; ogsaa Bjerge var ham helligede, især Helikon, Parnassus med Kilden Kastalia, og Forbjergget Aktium, og mange Fester indstiftede til hans

*) cfr. II. 21, 461 sqq. 24, 40; det første Sted kalder han sig selv σαόφρων ο: σώφρων; det andet Sted badler han strengt Achilles's ubillige og ubiøielige Charakter.

**) II. 23, 660.

Ære; foruden de pythiske Lege ved Delphi nævne vi den atheniensiske Fæst *Θαργήλια* og den spartanske eller lakædæmoniske *Κάρνεια* (*Κάρνεα*), der feiredes for Apollo af de doriske Folkestammer i Peloponnes; endvidere udgik fra Athen hvert 5te Aar *Ἐεωπία* eller hellige Gesandtskaber til Delos og det Delphiske Drakel, fra hvilket sidste ogsaa Spartanerne troedes at have deres Love. Apollo er nemlig som Gud for Strængespil og som Drakelgud tillige den, der grunder Stater og Forsatninger, og den doriske Forsatning staaer i nærmeste Sammenhæng og Forbindelse med den apolliniske Cultus. Af Dyreriget vare helligede til Apollo: Svanen, Gribben, Rabnen, som meentes at besidde Spaadoms-gave, en Orneart (*κίρκος*), Høgen, Græshoppen, Ulven, Slangen; hellige Gjenstande af Planteriget vare fortrinlig Laurbærtræet, som derfor besad digterisk og prophetisk begejstrende Kraft, desuden Palmen og Oliventræet; der offredes ham Tyre, Gæder, Bøddere, Lam og Æsler, og Unglingerne offrede ham en Lok af deres Haar, fordi han giver de Unge Væxt og Trivelse (A. *κουρότροφος*).

(Appollos Dyrkelse i Italien). Romernes Apollo var ingen oprindelig italiisk Gud, men kommen fra Grækenland til Rom, tildeels gjeennem de græske Plantestæder i Nedre-italien; allerede tidligere kjendte Romerne den græske Appollo-Cultus og havde under Tarquinius Superbus sendt et Gesandtskab til Delphi for at raadspørge Draklet. — Dog først under August fik denne Dyrkelse sin egentlige Glæds og Betydning; Apollo var Skyts-gud for den juliske Slægt (gens Julia), og August byggede ham det palatinske Appollostempel med et Bibliothek. Festerne i Rom til hans Ære vare de sæculariske, apollinariske og aktæiske til Erindring om Seiren ved Actium.

(Den kunstneriske Fremstilling). Appollobillederne ere mange og indtage i kunstnerisk Henseende en høi Rang blandt

den antike Verdens plastiske Mindesmærker. Denne Gud hører tillige med Ares, Hermes og Bacchos til de skjæglese Guder; alle fire udtrykke de Idealet af ungdommelig blomstrende Manddom, ihvorvel Apollo adskiller sig fra de øvrige ved Ansigtet, der udgjør en temmelig langagtig Oval, og den høie, hvælvede Pande; Haaret er stærkt og langt, sædvanlig opbundet bag til, saaledes, at nogle Lokker falde ned over Skuldrene, de øvrige tildeels over Høsen, knyttede i en Knude; hans Legeme er slankt og smækkert; over Hosterne er han smalle, end de ældre Guder, den hurtigste; som Musagetes bærer han en lang Tunica; ellers fremstilles han nogen eller kun med Chlamys.

Den berømteste af alle Statuer er den belvederiske eller vaticanske Apollo, fundet i det 16de Aarhundrede ved Antium; Stillingen antyder en livsfuld Bevægelse; et let slagrende Gewandt bedækker Legemet, der for Resten er nøgent, og Haaret hænger ned i frie Lokker; Guden staar ved en Træstamme, om hvilken Slangen Pytho snør sig; Koggeret bærer han om Skulderen i en Rem; om Betydningen er man uvis; maaskee hørte denne Statue oprindeligt til en Niobe=Gruppe.

Apollo's Attributer ere: Bue og Kogger, deels fordi han med sine Pile sender Døden, deels fordi han med sin Søster Artemis glæder sig ved Jagten; Lyra og Plektron, fordi han er Gud for Digtkunst og Musik; Slangen, formedelt Pythos Drab, maaskee og som Sandsigergud eller Læggegud; Trefoden, som Sandsigergud; Hyrdestaven havde han som Nomios, Hyrdegud; Gribben og Svanen paa Grund af hans Cultus hos Hyperboreerne, et Folk i det yderste Norden, udmærket ved Fromhed og Lykkelighed; Laurbærtræet, snart bærer han en Laurbærkrands paa Haaret, snart en Laurbærstav i Haanden; desuden Musen, Ravenen.

Helios, (Sol, $\phi\acute{o}\lambda\beta\omicron\varsigma^*$), Phoebus). Helios af Titanernes Slægt, var en Søn af Hyperion og Theia**), Broder til Selene og Eos; i Østen stiger han fra Okeanos op paa Himlen, paa hvis Midte han vandrer om Middagen, derpaa daler han og dukker om Aftenen atter ned i Okeanos. I de tidligste Digtninger vare Apollo og Helios oprindelig tvende forskellige Væsener; denne Adskillelse har saaledes tydelig Homer, og ligeledes antydes den i Kunstværkerne, hvor de forestilledes forskelligt; senere, navnlig fra Alexandrinernes Tid, bleve de tagne for een Gud. Solguden seer Alt og hører Alt; derfor forbynder han Hephæistos hans Gemalindes Utroskab og seer Hades bortføre Persephone; som saadan anraabes han ogsaa ved Besværgelser og Eder. Den Trinakria (Sicilien) var ham helliget og her havde han prægtige Hjorde; ifølge den gamle Digtning bleve nemlig de Hjorde, som græssede uden Hyrde, vogtede af den altseende Sol***).

(Hans Slægt). Med Perse avlede han Kirke og Aketes; med Neera Phactusa og Lampetia, med Iphinoe Augeias, med Okeaniden Klymene Phaethon****), med Rhode eller

*) α : den Røne, Glindsende.

**) Derfor Ἵπεριονίδης, Od. 12. 176. Formen Ἵπερίων bruges patronymisk for Ἵπεριονίων, deels som Tilnavn til Helios, cfr. Od. 1. 8; 12, 263; deels som Egennavn for Guden, Od. 1. 24; andre Navne ere: Ἐλέκτωρ, den Straalende, περιμβροτος, φαέτωρ, φαεσίμβροτος, φοῖβος.

**) cfr. Od. 12, 374.

****) eg.: den Lyfende. 1) Et Tilnavn for Helios; saaledes oftere hos Homer, cfr. Od. 5, 479; II. 11, 735; 2) hos Senere Navnet paa Solguden, cfr. Virg. Æn. 5, 105. — Epaphus, en Søn af Zeus og Io, yttrede Tvivl om Apollo (Helios) som hans Fader; for at gjendrive denne Beskyldning forlangte Phaethon af sin Fader at maatte styre Solvognen een Dag; hans Bøn blev opfyldt; men for svag til at udføre dette, kom han Jorden for nær, der næsten heel gik op i Brand; til Straf for sin Ubefindighed blev han dræbt af Zeus's Lynstraale og styrte ned i Eridanus eller No.

Rhodos Heliaderne; foruden flere andre Steder, som Korinth, Argos, Sicilien, blomstrede denne Cultus især paa Rhodos, hvor hans berømte Kolos stod skrævendt over Indlobet til Havnen, 70 Ellen høi, eet af Verdens syv Underværker. — Forholdet mellem Romernes Apollo og Solguden Titan er noget ubestemt, ihvorvel det er rimeligt, at de snart smeltede sammen og bleve betragtede som eet og samme Væsen. Nero lod forfærdige et Billede af sig selv som Helios, 110 Fod høi. — Der offredes ham hvide Bæddere, Druer, men ogsaa Tyre, Geder, Lam og Homning, navnlig Heste, som hos Perserne og Massagerne; Hanen er ham helliget. Han afbildes med en Straalekrands paa Hovedet; som Vognstyrer holder han i den høire Haand en Bidst eller en Fakkell; Kuglen er et Symbol paa Jorden, som daglig omkredses af Helios; desuden forekommer blandt hans Attributer Overflødhedshornet, Hanen og Hestehoveder ved Siden.

Her omtales noget nærmere Helios's Søster Eos, hos Romerne Aurora; hun er en Datter af Hyperion og Theia, Titthonus's Gemalinde og Gudinde for Morgenroden og Lysen; at bringe Dagen var hendes Kald og Forretning; fra Titthonus's Leie hæver hun sig hver Morgen op af Okeanos for at bringe Menneskene det Alt glædende Lys; dog forkynder hun ikke blot Helios's Dgang, men fjører den hele Dag foran sin Broder og fuldender først om Aftenen sin Bane. De Tilnavne, der betegne Gebandtets, Leiets, Armenes og Hestens Farve, som κροκόπεπλος, οοδόπηγος, χρυσόθρονος, λεύκιππος, lutea, pallida, purpurea, synes at hentyde paa den frembrydende Morgenrodes Farve, det Lysende, Glindsende, Klare; blandt Fuglene var Huushanen hende helliget, som den, der bebuder Morgenens Komme. Eos's Gemal var, som ovenfor berørt, Titthonus; denne var en Son af den trojanske Konge Laomedon og Broder til Priamos; der fortælles, at hun rovede

den skønne Ungling og boede med ham ved Okeanos's Strøm ved Jordens Grændse, hvorfra hun hæver sig om Morgenen; hun fødte ham Memnon, Konge over de østlige Æthioper i Asien, og udbad sig af Zeus Uddelighed for sin Gemal, men forsonte tillige at bede om evig Ungdom, hvoraf Folgen var, at han tilsidst ældedes; hans Stemme svandt bort og hans Lemmer henterede; hun indesluttede ham da i et Bærelse eller forvandlede ham til en Cicade; for sin Son Memnon udbeder hun sig Vaaben af Hephaistos til hans Kamp mod Achilles; men han falder; uophorlig begræder hun ham, og hendes Taarer ere Morgenduggen. I Kunstens Monumenter forekommer hun bevinget, med Straaler om Hovedet, i den heire Haand Bidsken, kjørende med et Hjørspand.

Artemis (Diana)

var en Datter af Zeus og Leto, Apollos Tvillingesøster, med hvem hun blev født paa Den Delos, eller efter et andet Sagn i Lunden Ortygia ved Ephesos eller paa Kreta. Som født paa Delos, noget tidligere, end Apollo, skal hun allerede ved dennes Fødsel som Fødselsbærende (Eileithyia) have staaet Moderen bi; af Delos hedder hun Delia. Artemis, Athene og Aphrodite udgjøre de tre Ungdomsgudinder. Denne Mythe er opstaaet ved en Sammensmeltning af flere andre uligeartede Forestillinger; hun hersker paa Himlen, paa Jorden og i Underverdenen, og alle tre Steder under forskjellige Navne; paa Himlen som Maanegudinde (Selene, Luna, φῶσφορος, Lucifera, Lysbringerinde), paa Jorden fryder hun sig ved Jagten som Artemis (Diana) og staaer bi ved Fødsler (Eileithyia), i Skyggeriget dyrkes hun under Navnet Hekate og sættes i Forbindelse med Persephone (Proserpina); som saadan anraabes hun som den Gudinde, under hvis Opfyndning natlige Trolddomme og Spegelser staae.

Den Maanegudinden (Selene, Luna), en Datter af Titanerne: Hyperion og Theia, oprindelig har været forskjellig fra Artemis eller Diana, kan ikke siges med Bestemthed; ligesom Apollo og Solguden Helios siden sammenfæltede, er det saare rimeligt, at senere Artemis og Selene identificeredes i Forestillingen, ihvorvel den kunstneriske Fremstilling bestemte skjelner imellem dem. Det er som Maanegudinde, at Artemis staaer i Elskovsforhold til den skønne Jæger Endymion paa det kariske Bjerg Latmos; af Zeus havde han modtaget Uldødelighed, evig Ungdom og Søvn; Anledningen til hans evige Søvn angives forskjelligt; efter Cic. Tusc. dispp. 1. 38 er det Selene (Artemis) selv, der dyster ham i Søvn, for ubemærket at trykke et Kys paa hans Læber, saa ofte hun daler ned fra det Heie*. — Artemis er tillige som Maanegudinde**) Gudinde for Fødsler, eller Fødsels hjælperinde og hedder som saadan *λοχεῖα* eller *λοχία*, Lucina, Genitalis og sammenblandes med Eileithyia. Hun er den kydske Jægerinde, der i Chor af daudsende Nympher, glædende sig ved Jagtens Larm, dybt i Skoven og paa de stormfulde Bjergtoppe, mærer sig med at jage Bildsviin og Hjorte; slank, hoi og skjon rager hun op over alle sine Nympher. Som Jægerinde forekommer hun hos Homer med mange Tilnavne, som: *λοχέαιρα*, den Piilglade; *τοξοφόρος*, Buebærerinden; *χρυσηλάκατος*, med den gyldne Piil; *κελαδένη*, den Larmellende; *ἀγροτέρα* etc.; hun kaldes ogsaa *Διθύμνα*, af *δίτυμον*, et Net, Garn. I sin Fortornelse paasender hun vilde Dyr, som ødelægger Landene; saaledes straffede hun Kong Demens ved at lade hans Land grusomt hærje af et Bildsviin, som siden fældedes

*) Endymion er en Personification paa Søvn, som Skumrens Veninde, Maanegudinden, kysker med sine Straaler.

**) Efter den gjængse Mening i Oldtiden udøvede nemlig Maanen en vigtig Indflydelse paa Jordens og Menneskenes Frugtbarhed.

af Melcager; hendes Pile ramme saavel Mænd, som Qvin-
der, men fornemmelig disse sidste; de, som doe en rolig Død,
træffes af hendes milde Pile, ligesom hendes forteruede bittre
Puil virker en pludselig, voldsom Død; som saadan fælder
hun Niobes Døtre, ligesom Apollo hendes Søner. Artemis-
mythen afgiver saaledes en dobbelt Charakter: en beskjær-
mende Gudinde, der hjælper ved Fødsler og lader det nyfødte
Barn trives og navnlig giver Jomfruerne en hoi og skjon
Bægt og beskjærmer deres Egteskab, og en hævnende, straf-
fende, der sender Død og Fordærvelse*). Uformælet, som
hendes Broder Apollo, er hun evig Mo, *παρθενος*; den af
Kjærlighed aldrig betvingne, *ἀέν ἀδμής*; den Rene, *ἀγνή*,
ligesom Apollo er *ἀγνός*; som den evig kydske Jomfru straffer
hun strengt Ukydsfæd og den Skjændsel, der rammer hende
selv; herhen hore Sagnene om Aktæon, Kallisto, Letyos og
Orion. Aktæon, Sou af Kristæos og Autonoe, Datteren
af Kadmos, i Theben, var en stor Jæger med et Skobbel af
50 Hunde; han havde seet Artemis nogen i Badet og dvælede læn-
gere Tid ved Synet; den kydske Gudinde tog en skrækkelig Hævn
over ham, idet hun lod ham forvandle til en Hjort og sender-
rive af sine egne Hunde. Om Kallisto handles der i Mythen
om Hera. Letyos, en Sou af Gæa**), Kæmpe paa Euboea,
vilde skjænde den kydske Gudinde (derfor hos Horats: raptor),
men blev skudt af hende eller dræbt af Zeus's Lynstraale.
I Underverdenen ligger han udstrakt paa Jorden og bedækker
ni Plethrer***); to Gribbe sidde paa hver sin Side og halffe
hans Lever. Orion var en skjon Kæmpe og Jæger; om

*) De samme to modsatte Sider afgive Apollomythen, som ovenfor er bemærket.

**) Od. 7. 324. Γαργίον υἱόν.

***) *πλέθρον*; hos Homer, der altid har Formen *πέλεθρον*, er det be-
standig et Flademaal, 1000 Fod i Kvadrat.

hans Forseelse og Foranledningen til hans Død have forskjellige Sagn; efter Hor. Od. 3. 4. 72 vilde han friste den jomfruelige Artemis, der til Straf nedlagde ham med sine Pile; han blev et Stjernebillede i Skikkelse af en Kjempe-
mand med Belte, Sværd, Lovhud og Kølle; hos Virgil hedder han armatus auro, den guldbæbnede, formedelst de store glimrende Stjerner i dette Stjernebillede, og nimbosus, aquosus, paa Grund af de ved dets Op- og Nedgang rasende Storme.

Artemis's Præster og Præstinder maatte aflægge Kydst-
hedes Løfte, og i hendes berømte Tempel i Ephesus, som kun stod aabent for Jomfruer, tjente Eunucher som Præster; Amazoner, krigeriske Jomfruer, iforte Skjold og Rustning, opførte Krigsdaandse omkring deres Gudindes Billede*).

Foredommenterne i Artemismythen ere saaledes: Maane-
gudinde, i Forbindelse hermed Fodselshjælperinde, og den kydte Søgerinde, medens hun saagodtsom slet ikke forekommer med Rithara eller som orakelgivende Gudinde, tvende Fore-
stillinger, som derimod i hendes Broder Apollos Mythe ind-
tage en saare vigtig Plads.

Blandt hendes ældste og fortrinligste Dyrkelsessteder næv-
nes Arkadien, hvor hun fremtræder ene, aldeles adskilt fra Apollo, og fra hvis Bjerge og Bænde mange af hendes Tilnavne skrives sig**); Artemis glæder sig her ved i For-
ening med sine Nympher at jage paa Taygetos, Erymanthos og Manalos, hvor hun forfølger Wildsviin og hurtige Hjorte, som Homer fortæller, Od. 6. 103 sqq.

*) Disse Amazoner omtaler Homer et Par Gange, og hos Virgil forekommer Amazondronningen Penthesilea for Troia og fældes af Achilles.

***) Hun hedder derfor πολυώνυμος, o: med de mange Navne.

Den tauriske Artemis. Herodot beretter lib. 4. c. 103, at de tauriske Skyther offrede deres Gudinde ($\tau\eta\ \pi\alpha\rho\theta\acute{\epsilon}\nu\omega$) blodige Dffre af Mennesker, navnlig Fremmede, som laudedes der. Denne raace og barbariske Cultus blev overført til Grækenland, hvor der i Sparta stod en Billedstøtte af Artemis Orthia, for hvis Altar de spartanske Drengs blev pidskede. Denne blodige Pidskning traadte efter Lykurgs Anordning istedetfor de tidligere Menneskeoffre*).

Som Hekate byder hun i Skyggeriget; ligesom Apollo har Navnet $\acute{\epsilon}\lambda\alpha\tau\omicron\varsigma$, saaledes Artemis $\acute{\epsilon}\lambda\acute{\alpha}\tau\eta$, og den fjernt Træffende; med dette Tilnavn viser hun sig som den dræbende Gudinde, der bringer Menneskene i Underverdenen, hvor hun og Persephone sammenblandes. Hekate er en spøgelseagtig, natlig Trolldomsgudinde, som opsender fra Underverdenen Dæmoner og Skrækk billeder, lærer Trolldomskunster og driver sit Uværn navnlig paa Korsveie; som saadan hedder hun $\tau\rho\iota\delta\acute{\iota}\tau\iota\varsigma$, trivialis. Hendes Nærmelse bebudes af hylende Hunde, der foruden sorte Gimmerlam offres til hende. Som Herskerinde i Himlen, paa Jorden og i Underverdenen forekommer Artemis Hekate i tredobbelt Skikkelse, sædvanlig en Soile med tre Statuer ovenpaa, lænede med Ryggen imod hverandre; et saadant Billede havde sædvanlig sin Plads paa Korsveie; derefter kaldes hun $\tau\rho\iota\upsilon\omicron\pi\omicron\varsigma$, tergemina, triceps, triformis. Denne Gudindes Cultus har rimeligviis sit Udspring fra Kolchis; det kolchiske Kongehuus er en Trolldomsflægt; herfra modtog Thesfalien ved Kongedatteren

---

*) Denne haarde Artemis-Cultus have, som bekjendt, de græske Tragikere benyttet i Sagnet om Iphigenia, Agamemnon's Datter, der tilligemed Drestes Skal have bragt Gudindens Billede fra Tauris til Brauron i Attika (Artemis Brauronia); i Sparta dyrkedes hun under Navnet Orthia.

Medea giftige Urter og Kyndighed i Trylleri og Trolddom, og den berygtede Kirke er af Kolchiskt Æt.

Romernes Diana var ligesom den græske Artemis Maanegudinde (Luna), Fodfelsgudinde (Lucina, Genitalis), Jagtgudinde, der i Chor af Nympher streifer om paa Eurotas's Bredder eller paa Cynthus's Bjergaase*); Hekate eller den trefoldige Trolddomsgudinde**). Paa Aventinerbjergtet havde Servius Tullius indviet hende et Tempel, som var fælles for Romerne og Latinerne.

I den kunstneriske Fremstilling af denne Gudinde findes en temmelig betydelig Lighed med hendes Tvillingbroder Apollo; den samme ungdommelige Skjønhed og Kraft, den samme lette, slanke Skikkelse med smalle Hoster, Ansigtets samme langagtige Oval; Panden er høi, Diet aabent, Haaret som hos Apollo; Brystet er hvælvet, men altid tilhyllet; hun er iført den doriske ærmeløse Chiton, som er tagen op over Knæerne; paa Fodderne har hun kretiske Jagtsko eller Kothurner; som Attributer: Bue, Kogger, Spyd, Hjorte, Hunde; denne Fremstilling af Artemis viser hende som Jægerinden; som Maanegudinde har hun Fakler***), et langt til Fodderne nedhængende Undergevandt, Slør over Hovedet og Halvmaanen paa Bæsen; herhid hører Fremstillingen af den op- og nedgaaende Luna og hermed staaer atter i Forbindelse den skjønnede Mytthe om Endymion. Der eksisterede i Oldtiden et berømt Maleri af hende af Apelles. Den saakaldte ephesiske Artemis med sin høie matronale Skikkelse, Taarn-

*) cfr. Virg. Æn. 1. 498 sqq.; af Cynthus, et Bjerg paa Delos, havde hun Navnet Cynthia, ligesom Apollo Cynthius.

***) cfr. Virg. Æn. 4. 511. . . . tergeminaque Hecaten tria virginis ora Dianæ.

****) Disse tilkommer hende og som Eileithyia.

krone paa Hovedet, mange Bryster *), har rimeligviis slet ikke Noget at gjøre med den græske Artemis, men betegner snarere Rhea, et Natursymbol og en Personification paa den Alt frembringende og nærende Naturkraft.

---

*) Derfor πολυμαστός.

II.

Gfterretninger

oiii

Kolding lærde Skole

i

Skoleaaret 1847—48.

I. Disciplene.

Med Udgangen af sidstforlobne Skoleaar var Antallet af Skolens Disciple 56. Af disse afgik efter bestaet Afgangs-examen (see nedenfor) 1 til Universitetet, 4 bleve udmeldte af Skolen, nemlig J. Jørgensen, D. Grønlund, C. Evers og G. Jürgensen. Ved Begyndelsen af indeværende Skoleaar optoges følgende 12 nye Disciple: 1) Caspar Peter Svindt Ring, 2) Conrad Jøversen, 3) Theodor Rotterdamus Krog, 4) Johannes Eiche Hermann Holm, 5) Peter Boisen, 6) Peter Herkind Petersen, 7) Peter Møhl, 8) Sophus Holm, 9) Hans Øllgaard, 10) Adolph Ohrt, 11) Mathias Bryndum, 12) Fritz Sommer. Skoleaaret begyndte saaledes med en Frequent's af 63 Disciple. Af disse ere i Aarets Løb igjen udmeldte 4, nemlig O. Walthers, A. Albinus, J. Zoppe og Th. Krog. Skolen har derefter for Diebliffet et Antal af 59 Disciple, fordeelte saaledes paa Klasserne:

VI Klasse.

1) S. T. Schmidt (Gaardeier S. i Gram i Slesvig).
2) C. Holst (Kammerjunker, Herredsfoged S. i Fredericia).
3) J. Sprechler (Secretair S. i Kolding). 4) P. Gad (Consistorialraad S. i Herslev). 5) C. Kiegels (Overkrigskommissair, Huusfoged N. paa Als). 6) L. Andresen (Pastor A. i Maastrup ved Haderslev).

V Klasse.

- 1) **F.** Øviftgaard (Pastor **D.** i Haraldsted i Sjælland).
 2) **F.** Kragerop (Pastor **K.** i Kolding). 3) **L.** Sabroe
 (afdøde Consistorialassessor **S.** i Kolding). 4) **L.** Fredsted
 (Proprietær **F.** i Hæsselballe ved Kolding). 5) **A.** Bryndum
 (Adjunct **B.**). 6) **F.** Søns (Justitsraad **F.** paa Drøsløvs-
 kloster ved Viborg).

IV Klasse.

- 1) **F.** Ingerslev (Skolens Rector). 2) **L.** Jversen
 (afdøde Gaardeier **F.** i Stevelt ved Haderslev). 3) **S.** Møhl
 (Kjobmand **M.** i Beile). 4) **L.** Hertel (Provst **H.** i
 Eltang). 5) **G.** Bryndum (Broder til Nr. 5 i V Kl.).
 6) **F.** Schmidth (Pastor **S.** i Nagbøl ved Kolding).
 7) **L.** Ring (Kjobmand **R.** i Skive). 8) **S.** Eiler (afd.
 Provst **E.** i Leirskov). 9) **P.** Boisen (Pastor **B.** i Bøns-
 bæk ved Haderslev). 10) **L.** Müller (Kjobmand **M.** i
 Kolding). 11) **E.** Kjær (Kammeraad **K.** paa Strarup ved
 Kolding). 12) **M.** Jørgensen (Klubvært **J.** i Kolding).
 13) **G.** Bruun (Lieutenant, Postfører **B.** i Kolding). 14)
L. Schwensen, (Procurator **S.** i Kolding).

III Klasse.

- 1) **P.** Bang (forhenværende Adjunct **B.** i Kolding).
 2) **S.** Wilstrup (Consistorialraad **B.**, Sognepræst i Borries
 ved Varde). 3) **L.** Nielsen (Proprietær **N.** paa Sorgenfri
 ved Beile). 4) **A.** Kralund (afd. Procurator **K.** i Kolding).
 5) **A.** Hertel (Broder til Nr. 4 i IV Kl.). 6) **J.** Holm
 (Pastor **H.** i Ronæs ved Alsens). 7) **J.** Borch (Cancellie-
 raad, Hospitalsforstander **B.** i Beile). 8) **F.** Baden (Land-
 væsenscommissair **B.** paa Kjærgaard ved Ringkjøbing).

- 9) G. Thune (Provst Th. i Gauerøslund ved Veile)
 10) A. Borch (Stadshauptmand B. i Kolding).

II Klasse.

- 1) L. Ingerslev (Broder til Nr. 1 i IV Kl.). 2) C. Ehnhuus (Afsesfor, Toldkassere G. i Kolding). 3) Th. Petersen (Provst P. i Smidstrup ved Kolding). 4) E. Borch (Broder til Nr. 10 i III Kl.). 5) A. Mazanti (afd. Proprietar M. paa Stoungaard ved Veile). 6) P. Petersen (Provst P. i Leirskov ved Kolding). 7) J. Brandt (Vagemester B. i Kolding). 8) S. Bryndum (Broder til Nr. 5 i V Kl.). 9) J. Ingversen (Proprietair J. paa Algerøbol ved Veile). 10) C. Schmidth (Broder til Nr. 6 i IV Kl.). 11) P. Warming (Kjobmand B. i Kolding). 12) E. Petersen (Kjobmand P. i Kolding). 13) J. Lyse (Proprietar L. paa Branderuphongaard ved Kolding). 14) L. Blom (Skolelærer B. i Dalby ved Kolding). 15) M. Frederichsen (Kjobmand F. i Kolding).

I Klasse.

- 1) A. Ohrt (Organist D. i Gram i Slesvig). 2) P. Uzon (Møller U. til Dalbymølle ved Kolding). 3) S. Ulgaard (Landvæsenescommissair, Procurator D. i Tranderup ved Ringkjøbing). 4) P. Møhl (Broder til Nr. 3 i IV Kl.). 5) M. Bryndum (Broder til Nr. 5 i V Kl.). 6) S. Sommer (Enkemadame S. i Kolding). 7) W. Eilschou (Apotheker E. i Kolding).

Alf disse 61 Disciple ere 25 saadanne, hvis Forældre have Bopæl i Kolding; de øvrige ere udenbys.

Til den fuldstændige Afgangsexamens første Deel, som i næstkommende September Maaned vil blive afholdt første Gang ved denne Skole, agte at indstille sig de tvende Disciple S. T. Schmidt og C. Solck.

II. Lærerpersonalet. Fagfordeling.

De tvende constituerede Lærere Cand. theol. **L. T. P.** Rønne og Cand. philol. **S. J. J.** Schmidt bleve under Afdetbr. f. A. allernaadigst bestiktede til Adjuncter ved Skolen. Yderligere er ingen Forandring foregaaet i Lærerpersonalet.

Underviisningsfagene have i dette Skoleaar været fordelte saaledes paa Lærerne:

Rector, Prof. Mag. Ingerslev: Græsk og Fransk i VI Kl., Latin i III Kl. *)	17	Timer.
Overlærer Troiel: Latin, Dansk, Tysk i VI Kl., Græsk, Dansk og Tysk i V Kl.	22	—
Adjunct Bryndum: Historie og Geographie i II-VI Kl.	20	—

---

*) Det har været mig særdeles kjert og interessant, at jeg ved at overlade til min hæderlige Medlærer, Overl. Troiel, en Deel af Underviisningen i de gamle Sprog i VI Kl. (hvilken han i Fremtiden formodentligen ene vil besørge), blev sat istand til selv at gjøre Forsøget med Latinunderviisningens Begyndelse først i III Kl. Saavidt jeg tør domme efter dette ene Aars Erfaring, anseer jeg Resultatet for heldigt, og stemmer nu aldeles for denne Foranstaltning, idet jeg antager, at man, formedelt den forberedende Underviisning i nyere Sprog i de to nederste Klasser, kan bringe Disciplene ligesaavidt i Latin i III Kl., som naar man efter den ældre Indretning lod Underviisningen i Latin indtræde strax i I Kl. og udgjøre Grundvolden for den hele Sprogunderviisning. Jeg antager imidlertid Saadant ifkun under to Forudsætninger: først at der til Underviisningen i Latin i III Kl. anvises et tilfredsstillende Antal Timer, omtrent 12 ugentligen (dette er nødvendigt, fordi Læreren maa have rigelig Tid navnlig til den mundtlige Udvikling og foreløbige Efterviisning af en stor Mængde sproglige Bemærkninger, hvilken her er ligesaa vigtig som nødvendig, og som siden fuldstændiggjøres ved Læsning af de dithørende Dele af Grammatiken); for det Andet, at denne Underviisning ifkun betros til en Lærer, der besidder philologisk Dannelse og tilstrækkelig Overblik til ret at tydeliggjøre sig den derved til ham stillede Opgave.

Adjunct Jürgensen: Hebraisk i VI Kl., Historie, Geographie og Regning i I Kl.	14	Timer.
Adjunct Wittrup: Religion i I-VI Kl., Regning i II og III Kl.	21	—
Adjunct Buch: Mathematisk i III-VI Kl., Natur= historie i I-VI Kl., Naturlære i VI Kl.	33*)	—
Adjunct Müller: Dansk i I-III Kl., Tydsk i I og II Kl.	22	—
Adjunct Rønne: Fransk i II-V Kl., Tydsk i III-IV Kl., Dansk i IV Kl.	24	—
Adjunct Schmidt: Latin og Græsk i IV Kl., Latin i V Kl.	24	—
Time lærer Cand. theol. E. Jensen Kalligraphie i I-IV Kl., Tegning i I-III Kl.	17	—

Desuden er af Adjunct Bryndum givet Underviisning i 6 ugentlige Timer i Gymnastik, af Adjunct Wittrup i 5 ugentlige Timer i Sang og af Cantor Rasmussen i 4 ugentlige Timer i Musik.

III. Timefordelingen.

I det sidst forløbne Skoleaar 1846—1847 havde man stræbt at fremskynde den nye Underviisningsplans fuldstændige Indførelse i Skolen derved, at man forstærkede Underviisningen i de nyere Sprog i Mellemklasserne, for derved at bringe Disciplene deri saavidt, som de i Fremtiden, naar de nedendra ere underviste efter den nye Plan, kunne antages at ville være. Dette Maal blev i hiint Skoleaar ikke ganske opnaaet: man har derfor i indværende Skoleaar fortsat

---

*) For de overskydende 9 Timer har været tillagt Adjunct Buch en fast maanedlig Godtgjørelse af 14 Rbd.

hvad man i denne Henseende havde begyndt i det forrige, og ligeledes iaar anvendt paa de nyere Sprog i IV og især V Kl. flere Timer end det fra nu af vil være nødvendigt eller stemmende med Planen.

Underviisningstiden har derefter i de forskjellige Klasser været saaledes fordeelt paa samtlige Fag, som nedenstaaende schematiske Oversigt viser:

Klasse.	Danf.	Typf.	Franff.	Latin.	Græff.	Hebraiff.	Religion.	Historie.	Geographie.	Matematif.	Naturhistorie.	Naturalære.	Salligræbnie.	Regning.	Gymnastif.	Sang.	Musif.	Sum.
I.	6	6					3	3	3	4	2		4	3				34
II.	4	4	7				3	2	2	1	3		3	2				34
III.	2	3	3	11			2	2	2	3	2		2	2				34
IV.	2	2	3	9	6		2	2	2	4	2		1					35
V.	2	2	4	9	5		3	2	2	4	2							35
VI.	2	2	2 ²	9	4	2	3	2	2	4	2	2						36
Sum	18	19	19	38	15	2	16	13	13	23	13	2	10	7	(6)	(5)	(4)	

Til den paa heire Side af dette Schema staaende Sum, som angiver Antallet af enhver Klases samtlige Underviisningstimer, maa endnu fees: for alle Disciple 2 Timer egentligen til Underviisning i Gymnastik; for dem, som deeltage deri (for Diebliffet 39), 2 Timer egentligen til Underviisning i Sang, samt for 8 Disciple hver 1 eller $\frac{1}{2}$ Time til Underviisning i Musik. Disse Timer ere ikke regnede med ved Angivelsen af Klasesernes Timeantal, fordi i den Klasseinddelingen ikke følges. — I den toaarige VI Kl. have i Hebraiff, Naturalære og Geometrie hver af de to

*) I det andet Halvaar har desuden den ene af de til Naturhistorie i det første Halvaar henlagte to egentlige Timer været anvendt til Franff.

Afdelinger havt særskilt de paa Schemaet angivne Underviisningstimer, saa at folgelig den dobbelte Antal Timer er blevet givet af dette paa Schemaet angivne Tal.

IV. Underviisningen.

1. I Henseende til de brugelige Læres og Lærerbøger blev, overeensstemmende med hvad der af mig efter Aftale med vedkommende Lærere var foreslaaet, af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler bestemt, at ved Underviisningen i Fransk skulde fra IV Kl. af benyttes Herrmanns Handbuch der französischen Sprache prof. Th. (istedetfor Borrings tidligere brugte Boger), og i VI Kl., istedetfor Borrings études litt. p. en vers, en Samling af de fortrinligste Digte af en eller anden af de berømteste nyere Digtere (saar af B. Hugo); at i VI Kl. øverste Afdeling skulde benyttes Ramus's Trigonometrie og Silfverbergs chemiske Physik; endelig at Disciplene fra IV Kl. af skulde være i Besiddelse af Moris's Mythologie udg. af C. Winther.

2. I Henseende til Underviisningen i Mythologie blev vedtaget, at Læreren i Latin i IV Kl. skulde anvende nogle af de første Timer, som efter Underviisningsplanen ere henlagte til Læsningen af en Latinsk Digter (Ovid), til at gjøre Disciplene bekendte med de allervigtigste Dele af Grækerne og Romernes Gudelære, da de uden saadan forudgaaende Kundskab ikke antages at kunne med Nytte læse Nogetsomhelst af den nævnte Digter. Ligeledes enedes man om, at den fuldstændigere Underviisning i Mythologie i VI Kl. maatte henlægges til de for Underviisningen i Latin anviste Timer, da det ikke vilde blive muligt at anvende dertil nogen af de til Græsk anviste 4 Timer: heraf er inidlertid fulgt, at de Latinke Stiløvelser i denne Kl. i Regelen have maattet indskrænkes til 2 Timer ugentligen.

3. Efterat jeg havde bragt Sagen paa Bane, blev det af de fleste Lærere anseet for uomtvisteligt, at det for Disciplene i VI Klasse, formedelt det meget Arbeide, som Forberedelsen til de daglige Lectier maa antages at medføre for dem, er vanskeligt, stundom maaskee umuligt at anvende saamegen sammenhængende Tid og en saa rolig og besindig Omhu paa Udarbejdelsen af deres Afhandlinger i Modersmaalet, som udfordres til Opnaaelsen af Diemedet, navnlig efter Skolens nu i denne Henseende betydeligen indvidede Fordringer. For at raade Bod herpaa bestemtes paa Lærersforsamlingen den 1ste Februar d. A., at man vilde lade den ene af de tvende maanedlige Udarbejdelser i Modersmaalet bestaae i en kortere eller dog lettere Udvikling af et med saadant Hensyn valgt Emne, imedens til den anden skulde kræves en egentlig Afhandling over en mere omfattende og vanskelig Opgave: til dennes Udarbejdelse vilde man da overlade Disciplene en heel Dag fri, saaledes at Disciplene udførte Arbeidet paa Skolen, under Tilsyn af de Lærere, som ellers i hver Time skulde undervist i Klassen, og tildeels, forsaavidt det maatte ansees ønskeligt eller nødvendigt, paa den Maade, at Hjælpemidler, med eller uden foregaaende Anviisning til deres Benyttelse, stilledes til Disciplenes Disposition, hvorfor Udarbejdelsen, hvis fornødent var, kunde foregaae i Skolens Bibliotheksværelse. Formedelt de mange Forstyrrelser i det sidste Halvaar er denne Bestemmelse kun een gang bleven sat i Værk, men skytes dengang, efter de præsterede Arbeiders Bestaenhed, at ville bære gode Frugter.

4. Omfanget af det, der i indværende Skoleaar er blevet læst og gennemgaaet, har ikke kunnet undgaae at blive indskrænket noget, idetmindste i de fleste Fag, ved den Forstyrrelse, som Krigsbegivenhederne have medført for denne Skole, der nærmere end nogen anden er bleven berørt af samme. Efterretningen om Slaget ved Slesvig og de fjendt-

lige Troppers derpaa følgende Mærkelse indtraf hertil i Paaskeferien, imedens de allerfleste Disciple vare fraværende. Da nu næsten alle indenbyes Disciple udebleve, fordi deres Forældre folte Betænkelse ved at sende dem hertil under disse Omstændigheder, og da nogle af de indenbyes Disciple bleve bortsendte af Forældrene, saa at af 63 Disciple ikkun 19 vare tilstede, blev Underviisningen i Skolen aldeles standset i omtrent en Uge. Efterat Byen den 2den Mai var bleven besat af de fjendtlige Tropper, blev efter forudgaaende Overveelse imellem de tilstedeværende Lærere og mig besluttet, at man vilde meddele de tilstedeværende Disciple en saadan Underviisning, som var beregnet paa deels at give dem en nyttig Beskæftigelse, deels at vedligeholde og befæste det tidligere Lærte, hvorimod der for det Første ikke skulde læses videre fremad, førend det lykkedes at samle flere Disciple til Skolen. Dette blev imidlertid ikke Tilfældet: efterat jeg havde underrettet de Forældre, som det var muligt at skrive til, herom, kom kun 3 til 4 Disciple tilbage, hvorimod et lige Antal af forskjellige Grunde blev taget hjem af deres Forældre. Saaledes vedblev Underviisningen paa den ovenanferte Maade at gives i 4 Timer dagligen. Da de fjendtlige Tropper den 26de Mai havde forladt Byen, annodede jeg samme Dag samtlige Forældre om at lade deres Børn møde for at deeltage i Underviisningen, hvilken, da mange Disciple strax og de fleste i Lobet af saa Dage indfandt sig, og da de fraværende Lærere efterhaanden vendte tilbage, fra den 29de Mai fortsattes efter den autoriserede Lectionsplan. For nogenlunde at raade Bod paa Følgerne af denne Standsning, have vi med Ministeriets Samtykke forlænget Underviisningstiden i dette Skoleaar og ndsat den offentlige Examinens Afholdelse til Begyndelsen af August Maaned, hvorved Disciplenes Sommerferie lider en Forkortelse af omtrent en Uge.

V. Oversigt over det i indeværende Skoleaar Væste.

Dansk.

I Kl. Molbechs Læsebog er benyttet til Læseøvelser og Analyse forfra til S. 145. Oppermanns Grammatik er læst heelt ud. Af Barfods poetiske Læsebog ere endeel Smaadigte lærte udenad. 2 Stile ugentligen. — II Kl. Molbechs og Barfods Læsebøger ere brugte i denne Klasse paa samme Maade som i første. Oppermanns Grammatik er repeteret, efterat enkelte grammatikalske Regler mundtligen vare tilføiede af Læreren. 2 Stile ugentligen. — III Kl. Holsts prosaiske Læsebog er benyttet til Læseøvelse og Analyse. Af Barfods poetiske Læsebog ere flere fædrelands- historiske Digte lærte udenad. Saavidt det lod sig gjøre, have Disciplene, saavel i denne som i de to forrige Klasser, bestandig maattet omfatte de fremsagte Vers i Prosa. Een Stil ugentligen. — IV Kl. Holsts prosaiske og poetiske Læsebog samt et Par af Oehlenschlägers Tragoedier, saavelsom Afsnit af den nordiske Mythologie af „Morits's Mythol. ved Chr. Winther“ ere anvendte til Øvelse i Foredrag af Poesie og Prosa. Een Stil ugentlig, skifteviis skreven paa Skolen og hjemme. — V Kl. Borgens Veiledning 20de til 27de samt 29de Lektion. Læseøvelser i Holsts prosaiske og poetiske Læsebøger. Af og til Øvelser i mundtligt Foredrag. Sædvanlig er der skrevet een Stil hjemme hver Uge, undertiden ogsaa een paa Skolen. — VI Kl. Af Borgens Veiledning det Vigtigste om Afhandling og Disposition. Hver anden Uge skreves en Stil hjemme, hvortil Dispositionen sædvanlig først blev udarbejdet og gjenemgaaet; ceengang gaves der Disciplene en heel Dag paa Skolen til Udarbejdelse af en noget vidtloftigere Opgave. Noгле Gange skreves i enkelte Timer en lettere Opgave paa Skolen. Efter Dr. Thortsens

Lærebog er den Danske Litteraturhistorie fra Christian den 6tes Død indtil vore Dage gjennemgaaet og oplyst ved Forelæsning af udvalgte Mensterstykker (for en Deel efter Florø Læsebog).

Indst.

I Kl. 3 Kungs mindre Tydske Læsebog er læst forfra til S. 103. 3 Hjorts store Grammatik ere Verberne af 1ste og 2den Conjugation læste og indøvede ved de tilsvarende Stykker i Wolles Materialier. — II Kl. Kungs mindre Læsebog fra S. 152—220. Af Hjorts Grammatik er Formlæren læst med Undtagelse af Partiklerne og Kjenslæren, og det Læste succesfult indøvet ved Wolles Materialier. — III Kl. Jürs's og Kungs Læsebog for de høiere Klasser Pag. 1—67; 93—99; Afsnittet Pag. 28—40 cursorisk. Formlæren er fuldendt og repeteret efter Hjorts Grammatik, og indøvet ved Wolles Materialier. — IV Kl. Jürs's og Kungs Læsebog for de høiere Klasser Pag. 77—131, cursorisk Pag. 286—97. De vigtigste Afsnit af Syntaxen efter Hjorts Grammatik fra § 545—703, 805—32 med Forbigaaelse af enkelte §§. Øvelser ere anstillede extempore efter Jürs's og Kungs Materialier; statarisk er læst enkelte Afsnit af Bresemanns Stiiløvelser. — V Kl. Hjorts Tydske Læsebog (2den Udg.) S. 412—435. Desuden er i samme Bog læst en Deel extempore. Af Hjorts Grammatik er lært det Meste af Syntaxen, og Formlæren tilligemed Syntaxen repeteret. 3 Bresemanns Stiiløvelser er læst S. 64—69 og extempore S. 1—40. Enkelte Gange er Noget af det Læste bagefter nedskrevet. — VI Kl. En Deel af Schillers Gedichte (omtr. 100 S.) og det Halve af Goethes Iphigenia er læst; desuden adskillige Stykker (omtr. 50 S.) extempore i Hjorts Læsebog. 3 Grammatiken er Syntaxen lært og baade Formlære og Syntax repeteret. VI Kl. A har næsten hele

Maret og VI Kl. B i en Deel af det sidste Halvaar ugentligen skrevet en Stil hjemme; desuden er mundtligt extempore oversat Fortællingerne og nogle af Brevene i Borrings Franske Stiløvelser (3die Udg.).

Fransf.

II Kl. Borrings manuel des enfans Pag. 1—81; Abrahams's Grammatik: Formlæren med Undtagelse af Kjønslæren, Pronomina og de uregelmæssige Verber; det læste indøvet efter Ingerslevs Materialier. — III Kl. Borrings manuel d. e. Pag. 62—138; hele Formlæren efter Abrahams's Grammatik fuldendt og indøvet ved Ingerslevs Materialier. — IV Kl. Udvalgte lettere Stykker af Bückners og Hermanns Haandbuch; det Manglende af Formlæren (uregelmæssige Verba af 3die og 4de Conjugation) fuldendt, samt det første Affnit af Syntaxen gennemgaaet efter Abrahams's Grammatik, tildeels indøvet ved Borrings Stiløvelser; extemporalt er læst en Deel af Bjerrings Samling af lettere Franske Læsestykker, samt Affnit af Lasens Dypgaver til Stiløvelse. — V Kl. Udvalgte Stykker af Bückners og Hermanns Læsebog; Syntaxen gennemgaaet efter Abrahams's Grammatik, med Undtagelse af det sidste Tillæg; det læste jævnlig indøvet ved Borrings Stiløvelser; de extemporale Øvelser som i 4de Klasse, kun i videre Omfang. — VI Kl. I 1 Time ugentlig er læst udvalgte Stykker af chefs d'oeuvre poétiques de V. Hugo (publ. par Melford. Bielefeld 1841); i Resten af Timen læstes extemporalt i Borrings études litt. p. en prose. I de øvrige Timer (i 1ste Halvaar 1 ugentligen, i andet 2) læste nederste Afdeling 2det Affnit af Abrahams's Syntax indtil 3die Tillæg, indøvet ved udvalgte Exempler af de tilsvarende Stykker i Borrings Stiløvelser; øverste Afdeling havde afvejlende mundtlige (efter Molbechs Danske Læsebog) og skriftlige

(Fortællingerne i Borrius's Bog) Stilsøvelser, samt extemporaløvelser i at oversætte mundtlig paa Fransk af Molbech's Danske Læsebog.

Latin.

III Kl. *) Først anvendtes et Par Timer til at gjenkalde i Disciplenes Erindring og fremstille for deres Eftertanke visse Hovedpuncter af de almindelige sproglige Tagtelser og de grammatikalske Grundbegreber, som vare dem bekendte fra den foregaaende Underviisning, og til at meddele dem en almindelig Forestilling om det Latinske Sprog's vigtigste Eiendommeligheder i denne Henseende. Hertil herte f. Ex. Bemærkninger om dette Sprog's større Uddannelsesdeels til at betegne Ordnes Forhold i Sætningen o. s. v. formedelsk Forandringer i Endelserne (hvor Modersmaalet bruger Præpositioner eller undlader at benytte noget udvortes Kjendtegn), deels til uden Sammensætninger med Hjælpeverber at betegne Tider og Maader ved Udsagnsordet: Alt naturligtvis paa en for Disciple paa dette Standpunct fattelig og passende Maade, ikke for at det saaledes Meddeelte skulde egentligen læres af dem, men for at derved forud deres Opmærksomhed skulde være vakt for de Phænomener, der nu efterhaanden fremførtes for dem. Herefter læstes strax Paradigmerne over Declinationerne, uden nogen foregaaende Regler; de indøvedes ved et derefter indrettet Udvalg af Latinske og Danske Exempler i Grotefends Læsebog: den tilovers blivende Deel af Timerne anvendtes til Øvelse i Oplæsning. Med det Samme lærtes og indøvedes Adjectivernes Declination, hvortil særegne Paradigmer ikke findes i Grammatiken og heller ikke ere fornødne: Disciplene øvedes

*) Da det er det første Aar, i hvilket Underviisningen i Latin her begynder i denne Kl., bliver den herved brugte Fremgangsmaade udførligen fremstillet, fordi Saadant antages at kunne interessere Adskillige.

i at declinere Adjectiverne deels i Forbindelse med et Substantiv, deels for sig i alle Kjen. Derefter læstes det Vigtigste om Comparationen, om Talord, Pronomina og de regelmæssige Conjugationer samt Verbet sum, men ligeledes næsten kun Paradigmerne, idet man overlod f. Ex. Tidernes Dannelse til Disciplenes egen Jagttagelse og Lærens understøttende og supplerende Paavikninger. Det Meste af Timerne anvendtes til idelig Indøvelse af Formerne ved de i Læsebogen forekommende Ord: oftest spurgtes med den Danske Form, hvilken Disciplene da maatte afgive paa Latin, men ogsaa ved f. Ex. at lade dem nævne en vis „Person“ af Verbet (2den Person i Enkelttallet, 1ste Person i Flertallet o. s. v.) i alle Tider og Maader i Activ og Passiv. Efterat derpaa det hidtil Læste var repeteret og noget Mere medtaget (navnligen de 9 Adjectiver unus o. s. v. og de 13 Adjectiver paa er, is, e), læstes de afvigende Verber, dog med Forbigaaelse af de fleste sammensatte Verber, Indhoativerne og Anmærkningerne, og indøvedes ligeledes ved derefter udvalgte Exempler af Læsebogen. Derpaa læstes de uregelmæssige og upersonlige Verber, om Adverbier, Præpositionerne, de særskilte Bemærkninger til Declinationerne (navnligen 3die Decl.) kun med Forbigaaelse af Alt om de Græske Ord og af enkelte andre Anmærkninger. Derefter læstes Læren om Kjønnen fuldstændigen, endel af det tidligere Forbigaaede medtoges, idet det Læste atter repeteredes. Saaledes blev i det 1ste Halvaar hele Formlæren læst med Undtagelse af Alt om de Græske Ord og af enkelte andre Anmærkninger eller Anmærkningsparagrafer. I Læsebogen var ligeledes i 1ste Halvaar læst et Udvalg af alle Stykker, saavel de Latinske som de Danske; de øvrige Exempler vare næsten alle efterhaanden blevne extemporalt mundtlig overfattede af Disciplene i den tiloversblivende Deel af Timerne, saa at saagodt som alle Stykkerne vare heelt læste, statarist

eller extemporalt; derefter læstes og opgaves til Halvaars-
 examen de fleste af de „Fortællinger“, som udgjøre den sidste
 Deel af Læsebogen. I det 2de Halvaar læstes først de
 aller vigtigste Puncter af Orddannelselæren, dernæst gif man
 over til Syntaxen. De Regler, som læstes af denne, bleve
 stedse indovede ved Benyttelse af Troiels Exempelsamlinger
 saaledes, at der forefattedes Discipleue til mundtlig Oversættelse
 endeel af de til den paagjeldende Regel hørende Exempler,
 hvilke derpaa, efter at de i den ene Time vare mundtliggen
 oversatte, alle eller for en Deel bleve af dem skriftligen over-
 satte og afleverede til næste Time: de øvrige Exempler i
 Troiels Bog benyttedes til extemporale Øvelser. Ved Under-
 viisningen i Syntax blev deels en Mængde Bemærkninger
 mundtliggen meddeelt Discipleue, og det allerede i det 1ste
 Halvaar, saaledes at de vare forelobigen bekjendte med Meget
 af det, de siden skulde lære fuldstændigere, fornemmeligen
 enkelte Hovedpuncter af Læren om Casus og om Sætningernes
 Forbindelse *), deels læstes et Udvalg af Grammatikens
 Regler, der var beregnet paa at lære Discipleue de vigtigste
 og for Læsningens Skyld mundværligste Dele af Reglerne
 om alle Casus **); dette ansaaes nemlig vigtigere end at
 læse ikkun Reglerne om et Par Casus men da ogsaa disse
 fuldstændigen. Ifølge disse Hensyn er paa den angivne
 Maade (med Forbigaaelse af saagodtsom alle Bemærkninger)
 læst §§ 207—214. 219—222. 226. 227. 230. 232—235. 241.

*) Saaledes var der navnliggen meddeelt dem en almindelig men dog
 bestemt Kundskab om, hvad en Accus. med Inf., en Dobbeltablativ
 er, hvortil Gerundiet tjener o. d.; ligeledes vare de gjorte opmærk-
 somme paa de vigtigste Maader, paa hvilke de forskjellige Arter af
 Bisætninger knyttes til Hovedsætningen, samt øvede i at kjende Bi-
 sætningerne o. s. v.

*) I IV Kl. bliver da det af disse Forbigaaende at medtage, forsaavidt
 det overhovedet skal læres; herefter maa det modificeres, som
 herom findes i Skoleefterretninger for 1847 S. 104.

242. 244. 247. 249. 252—257. 271—273, a. 274—277. 280. 281—283, a. 284. 285. 296. Desuden ere §§ 335—340 blevne gjennemlærte, og §§ 346. 354. 355. 357. 361. 395. 411. 413. 420 lærte (disse Regler, til hvilke ingen Exemppler findes i Troiels Bog, ere ikke blevne indøvede ved Stiløvelser). Af Julius Cæsar er læst og repeteret bell. Gall. lib. III og IV, c. 1—15 incl. — IV Kl. Af Cæsar bell. Gall. er læst og repeteret lib. VI og VII, c. 1—23; af Ovids Metamorphoser efter Feldbauschs Chrestomathie Nr. IV og VII. v. 1—71 (henved 230 Vers). Af Grammatiken fra § 252 til § 411 (med Forbigaaelse af Udskilligt, efter Planen). 2 Stile ugentlig, først efter Troiels Exemppler (fra Ablativ, jævnsides med Grammatiken), senere efter Ingerslevs Materialier (første Samling). Det Bigtigste af Formlæren repeteredes i de Timer, i hvilke Cæsar læstes extemporalt. Fremgangsmaaden iøvrigt som iltor, naar undtages, at den extemporale Læsning for det Meste maatte falde bort paa Grund af Tidens Korthed. — V Kl. Af Cicero er læst og repeteret de 4 Catilinariske Taler og Taler for Ligarius c. 1—9 (excl., det Dvrige læstes extemporalt); af Ovids Metamorphoser efter Feldbauschs Chrestomathie, Nr. IV, V, VII, v. 1—135 (c. 400 V.). Af Grammatiken er læst Syntaxen (med Undtagelse af Metriken), med Forbigaaelse af enkelte Paragrapher og endeel Anmærkninger, som efter Examinationen tildeels bleve gjennemgaaede; tillige Ord-dannelselæren. Formlæren repeteredes i de Timer, i hvilke læstes extemporalt; 2 Stile ugentlig efter Ingerslevs Materialier (anden Samling). — VI Kl. Cicero dispp. Tusce. I. V; Livius hist. lib. II; Horats Od. II. II & III. Desuden cur= først extempore Cicero oratt. in Catil. I—IV samt en halv Snes Breve af Cicero. (VI Kl. A. har desuden med Selvforbereidelse læst Livius hist. I. XXI). Af Madvigs Lat. Gram. er læst 3die Afsnit af Syntaxen samt Tillægene,

Prosodien og det Meste af Metriken. Mythologie er lært efter et Udvalg af Moriz's Bog (C. Winthers Overs.). Af Bojesens romerske Antiquiteter er læst fra Krigsvæsenet inclusive til Enden. To Gange ugentlig er en Stil skreven hjemne, af VI Kl. A. efter Heinrichsens Materialier 1ste Hefte (Pag. 190—215, 219—239), af VI Kl. B. efter Ingerslevs Materialier 2den Samling (Pag. 110—128, 170—185). I Resten af Timerne, naar Stilerettelserne vare gennemgaaede, er sædvanlig læst, undertiden skrevet, ex tempore af Heinrichsens Materialier 1ste Hefte (Pag. 129—160). Enkelte Gange er skrevet en Version.

Græsk.

IV Kl. Langes Græske Grammatik indtil Berberne paa μ incl. er læst (med Forbigaaelse af Udskilligt) og indøvet ved Bergs Græske Læsebog 1ste Cursus (et Udvalg af de Græske og Danske Exempler læstes *). — V Kl. Af Homers Odyssee er læst 1ste og 2den Sang, af Xenophons Anabasis 1ste Bog; af Langes Græske Grammatik er læst Læren om den episke Dialect og det Øvrige af Formlæren repeteret. — VI Kl. Homers Iliade 9de og 12te Sang; Herodot 9de Bog; Platos Kriton; cursorisk er desuden læst Homers Iliade 10de og 11te Sang samt 2den Bog af Xenophons Sokratiske Mærkværdigheder. Af Madvigs Syntax er læst fra Cap. 7 i 1ste Affnit (incl.) til Cap. 7 i 2det Affnit (excl.).

Hebraisk.

VI Kl. Øverste Afdeling har læst Genesis fra Cap. 15 indtil Enden, derpaa repeteret hele Genesis og ligeledes

*) Jeg frygter for, at Udsættelsen af Underviisningen i Græsk indtil IV Kl. vil vise sig betænkeligere end Udsættelsen af Latin til III Kl., fordi det her ikke er muligt at vinde et synderligt større Timeantal til Græsk end det, der før sædvanligen var anvist samme (4 à 5 T.).

hele Lindbergs Grammatik. Nederste Afdeling har læst Lindbergs Grammatik indtil Talordene, § 35, og af Genesis Cap. 1—12.

Religion.

I Kl. Daugaard og Stokholms Bibelhistorie: Pag. 1—96 3: det gamle Testaments Historie. Bibellæsning: den første Halvdeel af Matthæi Evangelium. — II Kl. Balles Lærebog, Kap. 1—3. Daugaard og Stokholms Bibelhistorie Pag. 97—Enden 3: det nye Testaments Bibelhistorie; Bibellæsning: Lucæ Evangelium Kap. 1—14. — III Kl. Balles Lærebog, Kap. 4, 5 og 7; Kalkars Bibelhistorie Pag. 1—70 3: til Lovgivningen. — IV Kl. Balles Lærebog, Kap. 6 og 8; Kalkars Bibelhistorie Pag. 87—187 3: fra Folkets Frafald til Rigets Deling. — V Kl. Fogtmanns Lærebog § 1—51 3: til Menneskets Bestemmelse. Kalkars Bibelhistorie Pag. 70—87 3: Afsnittet om Lovgivningen og Pag. 187—277 3: fra Rigets Deling til Maccabæerne. Bibellæsning: den første Halvdeel af Apostlernes Gjerninger. — VI Kl. Fogtmanns Lærebog § 122 — Enden 3: fra Afsnittet om Dumbendelse og Tro. Kalkars Bibelhistorie Pag. VII—XVIII 3: Indledningen og Pag. 430—466 3: Apostelhistorien. Af Matthæi Evangelium er i Grundsproget exegetisk gennemgaaet og læst Kap. 1—20.

Historie.

I Kl. Ingerslevs fragmentariske Historie forfra indtil Middelalderen. — II Kl. Ingerslevs fragmentariske Historie fra Middelalderen indtil Revolutionen. — III Kl. Danmarks Historie efter Allens Lærebog, indtil 1740 (med Forbigaaelse af Meget, især hvad de indre Forhold angaaer. — IV Kl. Den gamle Historie efter Estrups Lærebog forfra indtil Carthagos Ødelæggelse. — V Kl. Den gamle Historie

efter Estrup indtil Cæsars Død. — VI Kl. Den nyere Historie efter Estrup fra Aaret 1661 indtil 1786; Danmark's Historie efter Allen, saaledes at Alt læstes med.

Geographic.

I Kl. Ingerslevs mindre Geographic, med Forbigaaelse af Alt med den mindre Skrift. — II Kl. Ingerslevs mindre Geographic indtil Afrika, saaledes at Alt læstes med. — III Kl. I Ingerslevs større Geographic: Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Preussien, Tydskland, Keiserdommet Osterreich, Danmark. I denne og paafølgende Klasse forbigaaes Alt med den mindre Stil. — IV Kl. Europa sluttes (fra Holland inclusive). — V Kl. Asien (fra China inclusive), Afrika og Nordamerika. — VI Kl. Efter Ingerslevs større Geographic (i Reglen læstes Alt med): Indledningen og Europa; af den gamle Geographic, Asien og Afrika efter Rønigsfeldt.

Practisk Regning.

I Kl. Klasse's to nederste Disciple have repeteret de fire Species med benævnte Tal og dernæst begyndt paa forberedende Øvelser i Brok; de øvrige regne Regula de Tri i Brok efter Schneekloth's Regnebog. Disciplene øves tillige i Hovedregning. — II Kl. De fleste Disciple have, efter Schneekloth's Regnebog, regnet Kjederegning, Bøxelregning og Handelsregning, nogle enkelte have endogsaa regnet hele Handelsregningen; de øvrige have regnet sammensat Reguladetri og Rente=Rabat=Regning. — III Kl. De flinkere Disciple have, efter Ursins Regnebog, regnet Kjederegning og Bøxelregning; de øvrige have regnet Øvelsesexempler, Byttensregning og Selskabsregning, herunder indbefattet Arv og Skifte.

Arithmetik.

III Kl. Steens Elementer om Sum, Differenti, Produkt, Quotient og Brok. — IV Kl. Samme Bog heel. — V Kl. Fallesens Mathematik: Om Potentser og Rodder, Bogstavregning, Tallenes almindelige Egenskaber. — VI Kl. B. Fallesens Mathematik: 6te Kapitel og Øvelser i Ligningers Oplosning. — VI Kl. A. Roduddragning, Ligninger af anden Grad, Øvelser i logarithmiske Beregninger.

Geometrie.

Al Opfermanns Geometrie er læst i IV Kl. Art. 1—140; i V Kl. Art. 169—249 og Art. 257—307; i VI Kl. B Art. 339—379, Art. 413—450; Art. 469—477, Art. 486—507. I VI Kl. A er læst Trigonometrie efter Ramus og Begyndelsen af Sterometrie efter Ursin.

Naturlære.

VI Kl. B. Ligevægtslæren efter Ørstedes Naturlærens mekaniske Deel. — VI Kl. A. Chemisk Physik efter Siltverberg, 1ste Deel.

Naturhistorie.

I Kl. Pattedyr og Fugle efter Branssen og Drejer med Forbigaaelse af Udskilligt. — II Kl. Mennesket, Pattedyr og Fugle. — III Kl. Krybdyr og Fiske og repeteret forfra. — IV Kl. Leddyrene; Botanisk Terminologie, Linné's System og Hovedinddelingerne i det naturlige System. V Kl. Blødddyrene; hele Botanikken. — VI Kl. Repeteret Beenddyrene og Botanikken.

Kalligraphie og Tegning.

Fremgangsmaaden har heri været ganske som i forrige Skoleaar.

V. Skolens Bibliothek og videnskabelige Samlinger.

A. Skolens Bibliothek

har, efterat den i Efterretningerne for sidste Skoleaar meddeelte Fortegnelse var sluttet, modtaget følgende Tilvæxt (de med * betegnede Skrifter ere sendte fra den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler og fra Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet, de med † betegnede ere kjøbt paa Bogauktioner eller underhaanden:

1. Theologie og orientalsk Litteratur.

Bjerregaard: Er ikke en prophetisk Spaadom, paa en enkelt endnu uopfyldt Begivenhed nær, gaaet i Opfyldelse i vore Dage? Naarberø 1847.

Stier, Reden des Herrn Jesu. 6 Th. 1—3 Hft. Farnen 1848.

2. Græsk og Latinsk Philologie.

***Thesaurus Græcæ linguæ** ab *Henr. Stephano.* vol. V fasc. 8, vol. VI fasc. 7 & 8, vol. VII fasc. 1.

Griechische Prosaisker v. Tafel, Osiander u. Schwab. 221—24. Hft. Real-Encyclopædie d. class. Alterthumswissenschaft. 85—96 Lieferung. Græske: Handbuch d. allg. Litteraturgeschichte. 3te Bd. 2—4 Hft. Leipzig 1847.

Arnesen: Latinsk-Dansk Ordbog. 4de Hefte. Kjøbenhavn 1847.

Tacitus Agricola mit Uebersetzung und Comm. v. *D. Nissen.* Hamburg 1847.

3. Historie.

Thiers: Consulatets og Keiserdømmets Historie. 53—70 Hft.

***Becker:** Samlinger til Danmarks Historie under Kong Frederik d. Tredies Regjering af udenlandske Archiver. 1ste Deel. Kjøbenhavn 1847.

Kohmann: Skildringer af den nyeste Tids Historie. 3die Deel. Odense 1848.

***Beckers** Verdenshistorie oversat af Riise. Kjøbenhavn 1847. XIV Bd. 7de og 8de Hft.

***Lærebog** i Verdenshistorien af *Dr. Weber,* oversat af Levinson. 1ste Coursus. Kjøbenhavn 1847.

4. Geographie, Topographie, Statistik.

- Völter:** Lehrbuch d. Geographie. Göttingen 1844. 1—4 D.
Kougemont: Handbuch d. vergleichende Erdbeschreibung. Bern, Gbur, Leipzig. 1846.
Lichtenstern: Ansichten v. d. Erdkunde. Braunschweig 1846.
Bergsøe: Den danske Stats Statistik, 3die B. 1—3 Hfte. Kjøbenhavn 1847.
Ussing: Reisebilleder fra Syden. Kjøbenhavn 1847.
 *Regnskabs-Oversigt for 1846 over samtlige Statsindtægter og Udgifter. Kjøbenhavn 1848.
 *Budget for 1848.

5. Nyere Sprog og Litteratur.

- ***Kothe:** Les Romans du Renard. Paris 1845.
Mägner: Syntax d. neufranzösischen Sprache. Berlin 1843. 1 u. 2 Th.
Sermann: Handbuch d. franz. Sprache. Prof. Theil. Berlin 1843.
 †**Jean Paul:** Chrestomathie. 3 Dese. Leipzig 1807.
Serder: Sämmtliche Werke. 21 Bd. Tübingen 1806—17.
Schaefer: Grundriß d. Geschichte d. deutschen Litteratur. Bremen 1847.
 †**Zeiberg:** Ulla skal paa Val. Kjøbenhavn 1845.
 †**S. Kjerfegaard:** En litterær Anmeldelse af de to Tidsaldere. Kjøbenhavn 1846.
 †**Molbeck:** Digtinger. Kjøbenhavn 1846.
 ***Ersev:** Almindeligt Forfatterlexicon. 2 Bds. 3te Hefte.
 †**Zeiberg:** Urania. Aarbog for 1845.
 †**Daggensens** Biographie. 2den Deel. Kjøbenhavn 1845.
Kahbek og Nyerup: Bidrag til en Udsigt over dansk Digtekunst under Christian d. 7de. 1828.
 †**Wesfel:** Samlede Digte, udg. af Boye. Kjøbenhavn 1842.
W. Menzel: Die deutsche Litteratur. 1—4 Th. Stuttgart 1834.

6. Philosophie, Pædagogik, Methodik og Underviisningsvæsen.

- Sergang:** Pædagog. Real-Encyclopædie. Grimma 1847. 2. Dele, 19—21 Hft.
Kaumer: Geschichte d. Pædagogik. 3 Th. 1 Abth.

7. Mathematik, Naturvidenskab.

- Ørsted:** Tillæg til Naturlærens mechaniske Deel. Kjøbenhavn 1847.
 †**Schouw:** Naturfilddringer. 2. Samf. m. 5 Tavf. Kjøbenhavn 1845.

- Alex. v. Humboldt: Kosmos, Udkast til en fysisk Verdensbeskrivelse, overs. af Schumacher. 1 Bd. og 2 B. 1 S.
- Kjøerbølling: Kongeriget Danmarks Fugle i Afbildninger. 1—2 Hefte. Kjøbenhavn 1847.
- Panum: Kortfattet Fremstilling af den menneskelige Organisme. Kjøbenhavn 1847.
- Frølund: Pattedyrene, m. 130 Træsnit. Kjøbenhavn 1847.
- *Oluffen: Begyndelsesgrunde af Astronomien med Anvendelse paa den mathematisk Geographie. Kjøbenhavn 1848. (9 Expr.).
- Bendz: Haandbog i den almindelige Anatomie. 1ste og 2det Hefte. Kjøbenhavn 1846 og 47.

8. Tidsskrifter, Efterretninger om lærde Selskaber, videnskabelige Indretninger, Examina, Forelæsninger o. M.

- Leipziger Repertorium d. deutsch. u. ausländischen Litteratur v. Bersdorff. 5 Jahrg. 20—53 Sft.
- Neue Jahrbücher f. Philologie u. Pädagogik. 48 Bd. 4 Sft. — 52 Bd. 4 S. og 13 Supplem. 2 S.
- Mühlmann u. Jencke: Repertorium d. class. Philologie. 3 B. 1 S. Leipzig 1847.
- *Molbed: Nyt historisk Tidsskrift. Kjøbenhavn 1847. 1 Bd. 2 S. og 2 Bd. 1 S.
- For Litteratur og Kritik. Et Fjerdingaarskrift ved L. Selweg. Kjøbenhavn 1847. 5 Bd. 2 og 3 Hefte.
- *Ørsted: Oversigt over det kgl. danske Videnskaberne's Selskabs Forhandlinger i 1846. Nr. 7 og 8.
- *Samme for 1847. Nr. 1—8.
- *Forelæsninger ved Kjøbenhavns Universitet for 1846—47.
- *Index lectionum for 1846—47.
- Characterliste ved Exam. art. extraord. i Dec. 1847.
- Bekjendtgjørelse om Prøverne i den romerske Ret.
- Reglement for Communitets- og Regentstipendiet.

9. Disputatfer.

- M. Trier: De Symptomatologia meningitidis cerebri acutæ. Hauniae 1817.
- M. Hassing: De colica scortorum. Hauniae 1818.

10. Programmer og andre Veilighedskrifter.

- *Comm. de consutatione latina quæ apologiæ concionatorum evang. in comitiis Hafn. 1530 traditæ opposita est. Indbydelseskraft til Rectorstiftet 1847 af C. T. Engelstoft.

- *Bidrag til at opklare den christelige og kirkelige Frihed, saavel i Almindelighed som med Hensyn til Danmark i Særdeleshed, af Prof. Sibbern. Progr. til Kongens Fødselsdag. 1847.
- *Om Holger Danske af L. A. Kothe. Progr. fra Sorø til Kongens Fødselsdag 1847.
- *Wegener: Mindeklad om Kong Christian VIII.
- *Oehlenschläger: Mindedigt over Kong Christian VIII.
-
- *Metropolitanskolen: Treende Skoletaler af Prof. B. Borgen.
- *Borgerdydskolen i Kjøbenhavn: Skolefesterretninger af C. Rimestad.
- *Borgerdydskolen paa Christianshavn: Om den rette Grundighed, i Anledning af den store Trængsel af Lærefag især i de lærde Skoler, af Mag. Sammerich.
- *Det v. Westenske Institut: Skolefesterretninger af Bohr.
- *Sorø Skole: De duobus codicibus Sallusti hauniensibus. Af Prof. Dr. Bojesen.
- *Frederiksborg Skole: Bemærkninger om Religionsunderviisning i de lærde Skoler af Adj. L. de Richelieu.
- *Køeske Skole: Grundsætninger for Underviisningen i de lærde Skoler m. S. t. d. nye Underviisningsplan af Etatsraad Dr. Bloch. 1ste Hefte.
- *Slagelse Skole: Anmærkninger til Horatius's 5te Brev i 1ste Bog af Mag. Elberling.
- *Køne Skole: Collatio codicum II Hauniensium c. editione Elberlingiana C. J. Cæsaris Comm. de Bello Gallico. Af Mag. Whitte.
- *Nykjøbing Skole: Om de Gamle, navnlig Grækerne, som den nyere Verdens Lærere, af Rector Kosendahl.
- *Odense Skole: Det kirkelige Kalendervæsen, af Dr. Paludan-Müller. 1ste Hefte.
- *Rolding Skole: Om dansk Grammatik og danske Grammatikker, af Overlærer Chr. Trojel.
- *Ribe Skole: Bidrag til Skildring af Ribe Bp i de forrige Aarhundreder af Adj. Udler. 3die Hefte.
Fortsatte Bemærkninger om den provisoriske Underviisningsplan af Rector Bendtsen.
- *Sorsø Skole: Egeberen Nicimer og det vestromerske Rige, af Adj. Thornam.
- *Narhuus Skole: Om danske Læsebøger for Begyndere, af Adjunct Røgend.
- *Realskolen i Narhuus: Skolefesterretninger af Rector Nielsen.

- *Kanders Skole: Skolefetteretninger af Dr. Thortsen.
- *Viborg Skole: Skolefetteretninger af Rector Olsen.
- *Aalborg Skole: Ledetraad for den første Underviisning i dansk Sproglaere, af Adj. Jermin.
- *Reikavig Skole: Bodsrit til ad hlyða á þá opinberu yfirheyrslu, af Scheving.
- *Haderslev Skole: Haderslevens Seeweg in alter und neuer Zeit, v. Dr. Michelsen.
- *Slensborg Skole: De rerum inventione ac dispositione, quæ est in Lysæ atque Antiphontis orationibus. scr. Dr. Ottesen.
- *Sulum Skole: Einige Worte ü. d. Unzulänglichkeit eines bloß passiven Verhaltens d. Schüler i. Bezug a. d. mathem. Unterricht, v. Subrector Lohse.
- *Slesvig Skole: Die Debipusfage u. ihre Behandlung b. Sophocles, v. Dr. Lübker.
- *Plöen Skole: De Platonis Cratylø. scr. Dr. Klander.
- *Meldorf Skole: Sprachstudium, Naturwissenschaften u. allg. vergleichende Geographie, v. Dr. Dreis.
- *Glückstadt Skole: Einzelnes z. Geschichte Glückstadts u. Krempe.
- *Kiel Skole: Ueber d. Beziehung d. Chronol. Bestimm. im Lucas 1. 2. og 3.
- *Deuden 123 Programmer fra Kongeriget Preussen.

B. Disciplenes Moerskabsbibliothek

har faaet følgende Tilvæxt:

Romaner, Fortællinger, Eventyr.

- St. St. Blicher: Gamle og nye Noveller. Kjøbenhavn 1846. 5 Bind.
- W. Scott: Grev Robert af Paris. Kjøbenhavn 1832. 4 Dele.
- Carl Bernhard: Gamle Minder. Kjøbenhavn 1841. 2 Dele.
- Gamle og nye Noveller af Forfatteren til en Hverdagshistorie, udgivne af J. L. Heiberg. Kjøbenhavn 1835.
- Marryat: Jacob Urtlig. Kjøbenhavn 1845. 2 Dele.
- Samme: Peter Simple. Kjøbenhavn 1845. 2 Dele.
- Materisk Reise omkring Jorden af Dumont d'Urville, oversat af Gorm. Kjøbenhavn 1848. 1 D. og 2 D. 1—4 S.

Tidskrifter.

- Penning-Magazin for 1847 af E. C. Monrath.
- †Ny Portefeuille for 1843 og 1844 udg. af Georg Carstensen.
- †Underholdning for Menigmand af Drewsen. Kbh. 1839. 4 Bind.

C. Apparater til Underviisning i Naturlære.

Fra Instrumentmager Tissen er modtaget Følgende:

- Et galvanisk Kulapparat bestaaende af 6 Elementer.
- En Cylinder med sluttende Hylster.
- En Luftpompe med Trykmaaler og Bord.
- Et Glas til Blæresprængning.
- Et Vanddecompositionsapparat.
- Et Electrophor.
- En Klangfigur.
- En Condensator.
- En Electriferemaskine med Isolerstammel.
- Et Batterie af 4 Flasker med Udlader.
- En Leidnerflaske.
- Et Coulombs Electrometer.
- Et Ampères Apparat.
- Den electricke Dands.
- En Galdecylinder til det lufttomme Rum.
- En Træmodel til en Dampmaskine.

Underhaanden er kjøbt en Voltas galvanisk Søile.

D. Den naturhistoriske Samling.

Denne er bleven foreget ved nedenslaacnde Antal udstoppede Fugle og Dyr, kjøbte af Inspecteur Kjærbølling:

- Erinaceus europæus* L. almindeligt Pindsvin.
- Caryocatactes guttatus* Heddekrige.
- Mergus Merganser* L. Skallefluger.
- Colymbus septentrionalis* L. Nordisk Lom.
- Larus argentatus* L. Havmaage.
- Caprimulgus europæus* L. Natravn.
- Motacilla flava* Gullspink.
- Saxicola Oenanthe* almindelig Steenpiffer.
- *rubetra* Bynkefugl.
- Regulus cristatus* Fuglekonge.

- Anas Boschas* L. Sjør=And.
 — *Clangula* L. sem. Svinand.
 — *serina* L. Saffel=And.
 — *Fuligula* L. Trold=And.
 — *glacialis* L. Havelit=And.
 — *marila* L. Bjerg=And.
Scelopax rusticola L. Skovsneppe.
 — *gallinago* L. dobbelt Bekkasin.
 — *gallinula* L. enkelt dito.
Limosa rufa L. rød Kobberhøne.
Totanus Calidris Bechst. Rødbeen, Klire.
 — *glareola* Temm. Lufsmid.
Corvus Cornix L. alm. Krage.
 — *Corax* L. Ravn.
Platalea leucoradia L. Skeegeas.
Strix Aluco L. Skov=Ugle.
Cuculus canorus Gjøg.
Tetrao islandica L. Rype.
Perdix cinerea Lath. Algerhøne.
Falco tinnunculus L. Taarnfalk.
 — *Asalon* L. Dværgfalk.
 — *Nisus* L. Spurvehøg.
Sitta europæa L. Spetmeise.
Fringilla linaria L. Sidserennife.
Mormon fratercula L. Isl. Papegøie.
Lepus timidus L. almindelig Hare.
Mustela putorius L. Ilder.

Endvidere ere hertil komne endeel Skeletter og Kranier, besørgede af Prof. Dr. Eschricht, nemlig:

- Et Menneskeskelet (Dreng paa 7 Aar).
 (et dito med udpustet Hjerte og Karer, kjøbt underhaanden).
 Skelet af et Døvendyr (*bradypus tridactylus*).
 — af en Myresluger (*Myrmecophaga didactyla*).
 — af et Egern (*Sciurus vulgaris*).
 Kranium af en Broleabe (*Mycetes seniculus*).
 — af en Flagermus (*Vespertilio pipistrellus*).

Kranium af et Pindsvin (*Erinaceus europæus*).

— af en Ræv (*Canis vulpes*).

— af en Bjørn (*Ursus maritimus*).

— af en Hare (*Lepus glacialis*).

— af en Hjort (*Cervus elephas fem.*), stærkt beffadiget.

En Menneskehaand samt flere mindre Præparater til den menneskelige Anatomie.

Endeligen er Insectsamlingen atter bleven forøget ved velvillig Omsorg af Adjunct Jacobsen i Sorø.

Underhaanden er kjøbt: Herbarium der Schleswig-Holstein-Lauenburgischen Flor von L. Hansen 1845. 22 Semicenturier.

VI. Skolebeneficier og Legater.

A. Saaledes som jeg i Efterretningerne for sidste Skoleaar S. 85 har oplyst, vil Stipendiefondens aarlige Indtægt i de nærmeste Aar være 169 Rbd. 4 Sk. I indeværende Aar har den dog endnu været 24 Rbd. mindre, da det ikke er lykkedes at faae den fra Skolens til Stipendiefondens Kasse refunderede Sum af 600 Rbd. gjort frugtbringende for til afvigte 11te Decbr. Termin. Saaledes har Indtægten været 145 Rbd. 4 Sk., af hvilke de 140 Rbd. bleve uddelte, Resten henlagt til Stipendiefondens successive Forøgelse.

Overeensstemmende med det af mig affattede Forslag blev følgende Fordeling af Skolens Beneficier bestemt af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler:

Høieste Stipendium, 50 Rbd., tillagdes Disciplene S. T. Schmidt (10 Rbd. at udbetale, 40 Rbd. at oplægge) og L. Sabroe (15 Rbd. at udbetale, 35 Rbd. at oplægge).

Laveste Stipendium, 20 Rbd., tillagdes Disciplene P. Bang (5 Rbd. at udbetale, 15 Rbd. at oplægge) og G. Bryndum (Alt at oplægge).

Fri Underviisning erholdt følgende Disciple: 1. O. Walthers. 2. S. Kragerop. 3. S. Qvistgaard. 4. C. Fredsted. 5. A. Bryndum. 6. M. Jørgensen. 7. S. Schmidth. 8. S. Eiler. 9. C. Hertel. 10. G. Bruun. 11. C. King. 12. S. Vilstrup. 13. A. Kralund. 14. A. Hertel. 15. S. Bryndum. 16. L. Blom. Desuden node S. og L. Ingerslev fri Underviisning som extraordinære Gratister.

Underviisning for nedsat Betaling tillagdes Disciple 1. J. Sprechler. 2. S. Baden. 3. Th. Krog. (Denne Discipel havde tidligere nydt det samme Beneficium i Odense Kathedralskole, fra hvilken han var overgaaet til denne Skole). 4. J. Brandt.

B. For Renterne af det Selt-Peltste Legat for Aaret 1847, 5 Rbd. 2 Mk., er af mig, efter Raadsforsel med Stedets Sognepræst, bleven indkjøbt Boger til Discipelen L. Sabroe for et Beløb af 2 Rbd. 3 Mk. 4 Sk., til P. Bang for 2 Rbd. 4 Mk. 12 Sk. Saaledes haves det fra sidste Skoleaar tilbagestaaende Beløb af 1 Rbd. 5 Mk. 11 Sk. fremdeles i Beholdning.

C. Det Stipendium af 50 Rbd., som af Foreningen til Dansk Underviisnings Fremme i Slesvig hidtil havde været tilstaaet Discipelen S. T. Schmidt, blev, da denne nu havde nydt det i tre Aar og desuden, ved at erholde Skolens høieste Stipendium, fra denne modtog den Understøttelse, hvortil han ogsaa er fuldkommen værdig, tillagt Discipelen C. Iversen (fra Stevelt By i Haderslev Amt) for dette og de to næstfølgende Skoleaar.

D. Renten af det til Skolen stjænkede Kolding Borgers Legat, 20 Rbd., blev efter Bestemmelsen anvendt til Indkjøb af Boger, der uddeltes som Præmier for Flid og Fremgang i mundtligt Foredrag samt i Sang. Concurssproben afholdtes i alt Væsentligt paa samme Maade som i

det foregaaende Aar (see sidste Skoleaetær. S. 86) d. 23de October. Præmier for mundtligt Foredrag tildeeltes S. Øvstgaard, S. Møhl, S. Wilstrup og L. Ingerslev, for Sang S. Ingerslev, K. Kjær og S. Vilstrup.

VII. Afgangsexamen.

Til den ufuldstændige Afgangsexamen, som afholdtes i September Maaned s. A., indstillede sig 1 Discipel, S. Gad.

Som Examenscommissarier modte Professorerne Conferentsraad S. C. Ørsted, Storkors af Dannebrog, Dr. Madvig, Ridder af Dannebrog, Mag. Velschow, Ridder af Dannebrog.

Ifølge de af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler i forskjellige tidligere Resolutioner givne Bestemmelser blev ved denne Examen ogsaa aflagt skriftlig Prove i Mathematik, og til Udarbeidelse i Modersmaalet givet en fri Opgave, samt den skriftlige Deel af Proven afholdt paa een Tid i samtlige tre udvidede Skoler under Tilsyn af Skolens Lærere, forend Examenscommissarierne vare tilstede, og saaledes at de samme Opgaver gaves for alle tre Skoler. Den skriftlige Prove afholdtes derefter d. 4de, 6te og 7de Septbr., den mundtlige d. 13de og 14de. Af Examenscommissarierne deeltog Conf. Ørsted i Censuren over Proven i Mathematik, Fransk og Tydsk, Prof. Madvig i de gamle Sprog, Prof. Velschow i Dansk samt i Religion, Historie og Geographic.

De skriftlige Opgaver vare følgende:

1. Udarbeidelse i Modersmaalet: Hvori bestaaer og hvorledes yttres sig den sande Beskedenhed, og hvilke ere de derimod stridende Feil?

2. Latinsk Stiil. I den tydske Historie ere Stridighederne imellem Keiser Frederik den Første, der havde Til-

navnet Barbarossa, og Henrik Løve, der paa den Tid var en af de mægtigste Fyrster^{a)}, noksom bekendte. Det viste sig her, som saa ofte, hvor omstiftelig Skjebnen er, og hvor meget Mennesket maa vogte sig for Overmod. Da Keiseren i Aaret 1175 var indviklet i en farlig Krig i Italien mod Pave Alexander og Stæderne i Lombardiet^{b)}, og neppe syntes at have Haab om at modstaae sine Fjender, hvis han ikke fik Hjælp fra Tydskland, modtog han det Budskab, at Henrik var faldet fra ham. Bragt i den største Forlegenhed og Befyrring anmodede han Henrik om en personlig Sammenkomst^{c)}, og de mødtes i Chiavenna^{d)} ved Comerseøen^{e)}. Der skal Frederik have brugt al sin Betsalenhed for at bevæge Henrik og ikke have sparet paa Bønner, ja endog, da han herved Intet udrettede, vare steget ned fra sit Sæde og bedende have omfavnet Henriks Kne. Men Henrik afviste alle Bønner, og Keiserens Gemalinde paaminde ham om at reise sig og stole paa Gud. Sex Aar efter var Henrik, efterat han forgjæves havde kjæmpet mod Frederiks Magt, som denne, da Sagerne i Italien vare ordnede, havde vendt imod ham, bragt til den Nødvendighed, at han paa Rigsdagen^{f)} i Erfurt knælede paa samme Maade for Keiseren, som denne havde knælet for ham i Chiavenna.

3. Latinsk Version: Taciti hist. lib. II., c. 4 prosligaverat etc. indtil c. 5 in medium consuluere.

4. Arithmetisk Opgave: At udtrage Kvadratroden af 57398 og ligeledes Kubikroden, hvorhos der gjøres Rede for Fremgangsmaaden.

5. Geometrisk Opgave: At vise, hvorledes man finder

---

a) princeps. b) Longobardicus. c) potestas v. copia colloquendi. d) Clavenna. e) Larius. f) comitia.

Fladeindholdet af en i en Cirkel indskreven Polygon, og at anvende dette paa en seksidig og en tolvsidig Polygon i en Cirkel af tolv Godes Radius.

Candidaten erholdt følgende Specialkarakterer:

Frankf.	Epist.	Geometric.	Arithmetik.	Geographic.	Historie.	Religion.	Seraph.	Græff.	Ratin, mundtlig.	Ratin, skriftlig.	Udarbejd. i Oberstaal.
8	mg	mg	mg	mg	mg	mg	ug	g	tg	mg	g

Herefter erholdt han første Karakter som Hovedkarakter.

VIII. Blandede Efterretninger.

1. Blandt de i dette Skoleaar indtrufne Begivenheder, som Skolen bevarer i Hjer, om end nu beemodig Erindring, horer det Besog, hvormed Hs. Majestæt nu hoifalig Kong Christian den Ottende tilligemed Hds. Majestæt Dronningen og Folge d. 10de Septbr. f. A. hædrede Skolen. Majestæterne, som vare stegne af i Rectorboligen, bleve i Skolens Solennitetsfal modtagne med en af Dverlærer Troiel til denne festlige Veilighed forfattet Sang samt med en ganske kort Tale af mig, hvorefter Hs. Majestæt Kongen henvendte nogle opmuntrende og formanende Ord til de forsamlede Disciple. Derefter behagede det Majestæterne at besee samtlige Klasseværelser, Skolens videnskabelige Samlinger o. s. v., med hvilket Alt Hs. Majestæt Kongen yttrede sin fuldkomne Tilfredshed. Siden blev holdt Taffel i Solennitetsfalen, som dertil var bleven indrettet.

2. Skolen har i Maret 1847 havt følgende Indtægter og Udgifter (Forstud og Uddrag paa samme ere herved ikke anførte).

Indtægt.

Beholdning fra foregaaende Aar	1,758 Rbd.	36 β
Renter af Skolens rentebærende Formue	50	— 86 -
Jordebogsindtægter (Tiender, Leie af nogle Jordeiendomme ved Weile, Degnekorn og Degnepensioner m. M.)	2,954	— 92 -
Af Kolding Kirke	11	— 32 -
Af Consumtionskassen i Kolding	24	— = -
Promotionscontingenter	52	— = -
Godtgjørelse af for meget erlagt Landskat af Herslev og Skanderup Kongetiende	304	— 28 -
Skolecontingenter i Alt	1,505	— = -
Tilskud fra den almindelige Skolefond .	8,000	— = -
Summa	14,660 Rbd.	82 β

Udgift.

Faste Vager og Gratificationer	7,400 Rbd.	= β
Til Lærelærere og til faste Lærere for Extratimer	727	— 48 -
Pensioner og Understøttelser	2,948	— 32 -
Bibliotheket og de videnskabelige Appa- rater	653	— 25 -
Bygninger og Inventarium	471	— 34 -
Brandsfæ- og Belysningsfornodenheder	262	— 47 -
Skatter og Afgifter	271	— 64 -
Regnskabsføring	229	— 37 -
Forstjellige løbende Udgifter (Skoleopvart- ning, Reengjørelse, Porto, Protocoller, Skrivematerialier, Afskrivning, Pro- grammer og Skolehøitideligheder m. M.)	409	— 11 -
Kateris	13,373 Rbd.	10 β

